

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- عنوان و نام پدیدآور : نقشه مهندسی فرهنگی کشور (برش استانی خراسان رضوی در افق ۱۴۰۴) / مولفان افشین تحفه گر ... [و دیگران].
- مشخصات نشر : مشهد: طنین قلم، ۱۴۰۱.
- مشخصات ظاهری : ۱۲۲ ص: جدول (بخشی رنگی)، نمودار (رنگی)؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
- شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۷۳-۶۴-۹
- وضعیت فهرست نویسی : فیبا
- یادداشت : مولفان افشین تحفه گر، بنفشه افهمی، علیرضا سفیدیان، آزاده آزادانیا، سیدجلال غمامی، محمدرضا سنگ سفیدی، حمید عصمتی.
- موضوع : سیاست فرهنگی -- ایران -- خراسان رضوی
Cultural policy -- Iran -- Khorasan Razavi
مدیریت فرهنگی -- ایران -- خراسان رضوی
Cultural animation -- Iran -- Khorasan Razavi
- شناسه افزوده : تحفه گر، افشین، ۱۳۴۴ -
- رده بندی کنگره : HM۶۲۱
- رده بندی دیویی : ۳۰۶/۰۹۵۵۸۲
- شماره کتابشناسی ملی : ۹۰۹۴۶۹۹
- اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیبا

نقشه مهندسی فرهنگی کشور برش استان خراسان رضوی در افق ۱۴۰۴

افشین تحفه گر، بنفشه افهمی، علیرضا
سفیدیان، آزاده آزادنیا، سیدجلال غمامی،
محمد رضا سنگ سفیدی، حمید عصمتی

مشهد، ۱۴۰۱

● نقشهٔ مهندسی فرهنگی کشور (برش استانی خراسان رضوی در افق ۱۴۰۴)

● گردآورندگان: افشین تحفه‌گر، بنفشه افهمی، علیرضا سفیدیان،
● آزاده آزادیا، سیدجلال غمامی، محمدرضا سنگ سفیدی، حمید عصمتی

● ویراستار: دکتر حمیدرضا نویدی مهر

● ناشر: انتشارات طنین قلم

● صفحه‌آرایی: اسفندیار محرابی

● نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۱

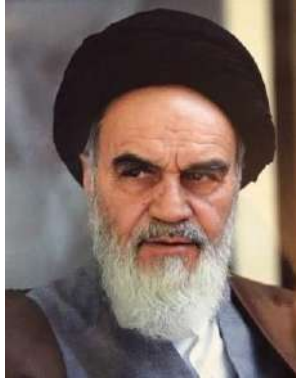
● قیمت: ۸۰,۰۰۰ تومان

● شابک: ۹-۹۶۶-۷۲۷۳-۶۲۲-۹۷۸

● نشانی ناشر: taninghalam@yahoo.com

● شماره تلفن: ۰۹۱۵۱۰۹۴۶۹۵

● فروشگاه اینترنتی کتاب: www.ketab.ir/taninghalam

«فرهنگ مبدأ همه خوشبختی‌ها و بدبختی‌های ملت است. بی‌شک، بالاترین و والاترین عنصری که در موجودیت هر جامعه دخالت اساسی دارد، فرهنگ آن جامعه است. اساساً فرهنگ هر جامعه هویت و موجودیت آن جامعه را تشکیل می‌دهد و با انحراف فرهنگ، هرچند جامعه در بُعدهای اقتصادی، سیاسی، صنعتی و نظامی قدرتمند و قوی باشد، ولی پوچ و پوک و میان‌تهی است. باید از فرهنگ شروع بشود ... اگر فرهنگ درست بشود، یک مملکت اصلاح می‌شود.»

«یکی از مهم‌ترین تکالیف ما در درجهٔ اول، مهندسی فرهنگ کشور است.

باید مراقبت کرد و مواظب بود. این، یک متولی و یک مرکز می‌خواهد تا از یک طرف مهندسی کند؛ یعنی با یک فکر کلان، با یک نگاه برتر و بالاتر از همهٔ جریان‌های فرهنگی در داخل کشور، ببیند حقیقت فرهنگی و عنصر فرهنگی چگونه و با چه کیفیتی باید باشد؛ به کدام سمت باید برود و کجایش ایراد دارد. و از سوی دیگر، مراقبت کند که این کارها انجام بگیرد. ما این مرکز را «شورای عالی انقلاب فرهنگی» تعریف کردیم.

یکی از سند‌های بالادستی مورد نیاز کشور، تدوین نقشهٔ مهندسی فرهنگی است که باید در آن، ضمن ترسیم وضع مطلوب، نیازها دیده شود. تعیین اولویت‌ها، ترسیم اجزاء، بررسی موارد مغفول‌عنه و انجام سرمایه‌گذاری‌های لازم، ضروری است. این کار از نقشهٔ جامع علمی کشور سخت‌تر است و باید به این مسئله پرداخت. باید برای سند مهندسی فرهنگی، سازوکار اجرایی تهیه شود که تحقق پیدا کند.»

توئیت محمد مهدی اسماعیلی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی:
«خدا را شاکرم که همزمان با روز زیارتی امام رئوف(ع)، به همت
شورای فرهنگ عمومی استان خراسان رضوی، از نقشه مهندسی
فرهنگی استان رونمایی کردیم. شورای فرهنگ عمومی، مهم‌ترین
قرارگاه استانی و شهرستانی برای ریل‌گذاری جدید فرهنگی و «تحقق
عدالت فرهنگی» در همه نقاط ایران سرافراز است.» (۴ تیر ۱۴۰۱)

آیت‌الله علم‌الهدی، نمایندهٔ محترم ولی فقیه در خراسان رضوی و رئیس شورای فرهنگ عمومی استان:

«نقشه مهندسی فرهنگی در استان‌ها این خاصیت را دارد که به مسائل فرهنگی جهت می‌دهد. مشاهد به‌لحاظ وجود بارگاه منور امام رضا (ع) یک امتیاز فرهنگی ویژه دارد که در هیچ شهر و منطقه‌ای در کشور، مانند آن نیست. در خراسان رضوی تشکلهای زیادی فعال است که اغلب فرهنگی هستند، اما مشکل آنان این است که جهت فرهنگی ندارند و باید با این سند مهندسی فرهنگی، به آنها جهت داد.» (آیین رونمایی از برش استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور، ۲ تیر ۱۴۰۱)

محمد حسین زاده، مدیر کل فرهنگ و ارشاد اسلامی خراسان رضوی و دبیر شورای فرهنگ عمومی استان:

«دور از ذهن نیست که اصلاح فرهنگ عمومی را که به تعبیر مقام معظم رهبری از همه کارها مهم تر است، آبر رسالت انبیا و اولیای الهی و سند جامع آن را کتاب‌های آسمانی بدانیم که قرآن کریم و پیام آور حضرت خاتم (ص)، قلهٔ اعتلای آن در طول تاریخ و عرض جغرافیا هستند. بومی‌سازی ادبیات مهندسی فرهنگی در پهنهٔ ایران اسلامی، کوشش برای شکل‌دهی بوم فرهنگی در ساحت مردمانی خداپاور و خردمحور است و اندیشهٔ خرده‌نگاری برنامه‌های آن در استان‌ها و شهرستان‌ها، از سویی به هم‌آوایی و هم‌رسانی روح بزرگ این ملت نگاه داشته و از دیگر سو، بر حفظ، زنده‌سازی و تبلور خرده‌فرهنگ‌ها، مسائل و چالش‌های فراروی فرهنگ عمومی، همت گمارده است.

برش استانی نقشهٔ مهندسی فرهنگی کشور در استان مزین به نور امام دانش‌مدار، حضرت ثامن الحجج (ع) با رویکرد ویژه به مسئله زیارت تدوین شده و امیدوار است بتواند بخشی از چالش‌های فراروی فرهنگ عمومی را به فرصت‌های مغتنم مبدل سازد.»

فهرست مطالب

مقدمه ۱۳

پیشگفتار ۱۷

فصل اول: کلیات ۲۱

نقشه ۲۱

فصل دوم: مسائل اساسی فرهنگی ۲۵

شناسایی مسائل فرهنگی؛ گام اول مهندسی فرهنگی ۲۵

روش احصای مسائل فرهنگی ۲۷

معیار تأثیرگذاری ۳۰

اولویت‌های فرهنگی استان خراسان رضوی ۳۶

فصل سوم: اقدام‌های ملی ۴۱

مسئله اول: کم‌توجهی به سبک زندگی ایرانی اسلامی در جامعه ۴۱

مسئله دوم: ضعف در فرهنگ میزبانی و مجاوری و نبود برنامه‌ریزی و انسجام در موضوع زیارت ۴۲

مسئله سوم: کم‌توجهی به توانمندسازی فرهنگی اجتماعی حاشیه‌نشینان ۴۳

مسئله چهارم: سامانمند نبودن فعالیت‌های فرهنگی نوین ۴۴

مسئله پنجم: نبود مدیریت یکپارچه فرهنگی با تأکید بر اقتصاد فرهنگ و هنر ۴۵

فصل چهارم: اهداف و اقدام‌های استانی ۴۷

مسئله اول: کم‌توجهی به سبک زندگی ایرانی اسلامی در جامعه ۴۷

مسئله دوم: ضعف در فرهنگ میزبانی، مجاوری، برنامه‌ریزی و انسجام در موضوع زیارت ۵۱

مسئله سوم: کم‌توجهی به توانمندسازی فرهنگی - اجتماعی حاشیه‌نشینان ۵۴

مسئله چهارم: سامانمند نبودن فعالیت‌های فرهنگی نوین ۵۷

مسئله پنجم: نبود مدیریت یکپارچه فرهنگی با تأکید بر اقتصاد فرهنگ و هنر ۵۹

فصل پنجم: برنامه و فعالیت‌های دستگاهی ۶۱

مسئله اول: کم‌توجهی به سبک زندگی ایرانی اسلامی در جامعه ۶۱

مسئله دوم: ضعف در فرهنگ میزبانی و مجاوری و نبود برنامه‌ریزی و انسجام در موضوع زیارت ۶۶

مسئله سوم: کم‌توجهی به توانمندسازی فرهنگی اجتماعی حاشیه‌نشینان ۶۸

مسئله چهارم: سامانمند نبودن فعالیت‌های فرهنگی نوین ۷۱

مسئله پنجم: نبود مدیریت یکپارچه فرهنگی با تأکید بر اقتصاد فرهنگ و هنر ۷۲

فصل ششم: الزام‌های اجرایی و نظارت ۷۵

اجرا ۷۵

فصل هفتم: نگاهت نهادی ۷۹

مسئله اول: کم‌توجهی به سبک زندگی ایرانی اسلامی در جامعه ۷۹

مسئله دوم: ضعف در فرهنگ میزبانی و مجاوری و نبود برنامه‌ریزی و انسجام در موضوع زیارت ۹۱

مسئله سوم: کم‌توجهی به توانمندسازی فرهنگی اجتماعی حاشیه‌نشینان ۹۷

مسئله چهارم: سامانمند نبودن فعالیت‌های فرهنگی نوین ۱۰۴

مسئله پنجم: نبود مدیریت یکپارچه فرهنگی با تأکید بر اقتصاد فرهنگ و هنر ۱۰۷

تجربه‌نگاری سند برش استانی نقشه مهندسی فرهنگی استان خراسان رضوی ۱۱۱

مقدمه ۱۱۱

بیان مسئله و ضرورت آن ۱۱۲

فرایند اجرای تدوین سند ۱۱۳

دستگاه‌های همکار ۱۱۷

مقدمه

استان خراسان رضوی با جمعیتی افزون بر شش میلیون نفر و مساحتی حدود ۷٪ کل خاک کشور، یکی از مراکز مهم و قابل توجه اقتصاد ایران در بخش‌های خدمات، صنعت و کشاورزی بوده و دروازه و شاهراه ترانزیتی کانال شرق کشور به کشورهای آسیای میانه و افغانستان و پاکستان به‌شمار می‌آید. از سوی دیگر، خراسان رضوی به‌سبب دارا بودن مزیت گردشگری زیارتی ویژه بارگاه ملکوتی

حضرت علی بن موسی الرضا(ع)، استانی متأثر از گردشگری و مرکز تبادل افکار و فرهنگ جهان اسلام است.

از آنجا که فرهنگ مهم‌ترین عنصر هویت‌ساز در یک جامعه است، شناخت هویت یک ملت بدون شناخت فرهنگ آن، امکان‌پذیر نیست. پس با توجه به اینکه فرهنگ هوای تنفس و ضامن استقلال و موجودیت یک ملت است، بنابراین سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی برای رشد و ارتقای فرهنگی جامعه، ضرورت دارد. بدون برنامه‌ریزی و تلاش در جهت مهندسی فرهنگی نظام‌های اجتماعی، ارائه یک الگوی کامل از فرهنگ مطلوب، امکان‌پذیر نیست. در همین راستا، مقام معظم رهبری در سال‌های ۱۳۸۱ و ۱۳۸۳ در دیدار سالانه اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، ضمن تأکید بر ضرورت اهتمام در بخش فرهنگ کشور، استعاره «مهندسی فرهنگی» را به‌عنوان راهبرد ملی در توسعه و تعالی فرهنگ کشور معرفی و ضمن تأکید بر اهمیت و ضرورت تحقق فراگیر آن، مأموریت تحقق مهندسی فرهنگی کشور و تهیه نقشه مهندسی فرهنگی را به شورای عالی انقلاب فرهنگی محول فرمودند. مهندسی فرهنگی واژه‌ای ترکیبی است که مناسبات روابط متنوع انسانی را در چارچوبی نسبتاً مشخص و معین، مدنظر دارد.

بر همین اساس، سند مهندسی فرهنگی استان هم با حاکم‌ساختن نظام برنامه‌ریزی فرهنگی برای مجموعه فعالیت‌ها و در چارچوبی مشخص و مهندسی‌شده، امکان تقسیم کار استانی، یکپارچگی و هم‌افزایی فرهنگی را برای استان ایجاد می‌کند. بر این اساس، برش استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور سندی است که کارشناسان و صاحب‌نظران استانی، در تدوین آن سهیم بوده و تمرکز آن بر حل مسائل اساسی استان خراسان رضوی است. برش استانی خراسان رضوی بر اساس پنج مسئله اصلی استان با بیش از ۵۰۰ نفر ساعت کار گروهی

و ۳۵۰ مصاحبه با مدیران، کارشناسان و نخبگان فرهنگی استان با محوریت بیست اقدام ملی و ۴۳ اقدام استانی، متناظر با اقدام‌های ملی و مرتبط با نقشه و مسائل فرهنگی اولویت‌دار استان تنظیم و با ۱۳۶ برنامه و فعالیت‌دستگاهی، با نگاهی به شرح وظایف و مأموریت دستگاه‌های موجود در استان، برای مدت پنج سال تدوین شده است. امید آنکه با بروزرسانی و اجرای برنامه‌های ناظر به این سند در افق ۱۴۰۴، خراسان رضوی همچون پیشینه بلندآوازه خویش، آذین‌یافته به معیارهایی از سبک زندگی شود که شایسته نام بلند خویش و به‌ویژه میزبانی زائران حضرت علی ابن موسی الرضا (ع) بوده و به عدالت فرهنگی و اجتماعی در مناطق حاشیه‌نشین استان دست یابد. همچنین شاهد برآمدن صدایی واحد در عرصه فعالیت‌های اقتصادی و خلاقانه فرهنگ‌بنیانی باشد که بی‌شک به پویایی و برجایی فرهنگ دیرینه زیست‌بوم خود خواهد انجامید.

افشین تحفه‌گر

سرپرست دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی استان خراسان رضوی

پیشگفتار

انقلاب اسلامی ایران به‌عنوان یک انقلاب فرهنگی، مهم‌ترین حوزه فعالیت خود را عرصه فرهنگی قرار داده است. اهمیت فرهنگ به‌اندازه‌ای است که معمار کبیر انقلاب، امام راحل (ره) می‌فرمایند: «آن چیزی که ملت‌ها را می‌سازد، فرهنگ صحیح است». (صحیفه، ج ۱۷، ص ۱۵۳). در جای دیگر فرموده‌اند: «فرهنگ مبدأ همه خوشبختی‌ها و بدبختی‌های ملت است». (همان، ج ۳، ص ۳۰۶). دشمنان انقلاب اسلامی پس از نتیجه‌نگرفتن از تهاجم‌های نظامی، تحریم‌های اقتصادی و راهبردهای سیاسی، تهاجم فرهنگی را برای مقابله با جمهوری اسلامی در دستور کار قرار داده‌اند. این موارد، بیانگر اهمیت و ضرورت توجه به فعالیت‌های فرهنگی، به‌ویژه مدیریت فرهنگی است.

در بحث مدیریت فرهنگی از اولین اقدام‌ها، شناخت صحیح و دقیق مسائل فرهنگی است. تا ندانیم که با چه مسائل فرهنگی‌ای روبه‌رو هستیم، نمی‌توانیم برنامه‌ریزی درستی را در حوزه فرهنگ داشته باشیم. احصای مسائل فرهنگی، جزء اولین اقدام‌هایی است که در حوزه مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی باید انجام داد. اصولاً اگر در یک تعریف کلی، مدیریت را شناخت وضع موجود، تبیین وضع مطلوب و حرکت از موجود به مطلوب در نظر بگیریم؛ اولین و مهم‌ترین گام، شناخت وضع موجود است. در حوزه فرهنگ و مدیریت فرهنگی، شناخت مسائل موجود یکی از بخش‌های اصلی در تبیین وضع موجود است. تا زمانی که مسائل موجود در حوزه فرهنگ مشخص نشود، برنامه‌ریزی و مدیریت فرهنگی معنایی ندارد.

مهم‌تر از شناسایی مسائل، تعیین اولویت‌هاست. اگر مسائل را بشناسیم ولی آن‌ها را اولویت‌بندی نکنیم یا در اولویت‌بندی آن‌ها دچار اشتباه شویم، نمی‌توانیم از منابع و امکانات خود بهره‌برداری حداکثری داشته باشیم. در این صورت، تلاش خود را به مسئله‌ای معطوف کرده‌ایم که ارزش چندانی نداشته است. بنابراین، شناسایی مسائل، زمانی می‌تواند کارساز باشد که اولویت‌ها تعیین شوند و سپس بر اساس اولویت‌ها، برنامه‌ریزی صورت گیرد.

در جهان امروز، مقوله فرهنگ روزبه‌روز پیچیده‌تر، حسّاس‌تر و درعین‌حال بااهمیت‌تر می‌شود و زندگی روزمره بیش از پیش زیر نفوذ فرهنگ و جلوه‌های گوناگون آن قرار می‌گیرد. از سوی دیگر، تحولات اجتماعی، فرایند پرشتاب جهانی‌شدن و رشد بی‌سابقه فناوری، گسترش و نفوذ بی‌مانند ارتباطات و پدیده‌های دیگری از این دست، دگرگونی‌هایی بنیادین و گسست‌ناپذیر را در فرهنگ به دنبال داشته است. در سال‌های اخیر، فرهنگ بیش از پیش کانون توجه

قرار گرفته است. بسیاری از مباحث کشور، در حوزه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و... صבעه فرهنگی داشته است. از این رو، مدیریت فرهنگی از جایگاه مهمی برخوردار است.

خراسان رضوی با توجه به برخورداری از موقعیت فرهنگی خاص - از جمله، حضور میلیونی زائران از سراسر ایران و جهان، مهاجرین، اقوام و مذاهب مختلف، فرهنگ‌های گوناگون و... - از معدود استان‌هایی است که مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی در آن با پیچیدگی‌های خاصی همراه است. لذا، ضروری است با نگاهی موشکافانه، علمی و مبتنی بر دیدگاه‌های صاحب‌نظران، مشخص شود که استان با چه مسائل و چالش‌های فرهنگی‌ای مواجه بوده و اولویت‌بندی آن‌ها چگونه است تا بتوان بر این اساس، اقدام‌های لازم را صورت داد. این مهم در راستای تدوین سند برش استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور، انجام شده است.

فصل اول: کلیات

نقشه

نقشه مهندسی فرهنگی، اصلی‌ترین سند بالادستی نظام در عرصه فرهنگ است. این سند بر اساس اصول و ارزش‌های اسلام ناب محمدی (ص)، آرمان‌های انقلاب اسلامی، رهنمودهای امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری و اسناد فرادستی - نظیر سیاست‌های کلی نظام و سند چشم‌انداز کشور - طراحی شده و به تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی رسیده است. این نقشه شامل کلیات، مبانی، ارزش‌ها و اصول، چشم‌انداز فرهنگی کشور در افق ۱۴۰۴، اهداف کلان فرهنگی، اولویت‌های فرهنگی، راهبردها و اقدام‌ها و چارچوب نهادی است. پیش‌نویس این نقشه در بیش از ۱۵۰ جلسه در شورای مهندسی فرهنگی بحث و بررسی شد و در نهایت، در ۳۳ جلسه شورای عالی انقلاب فرهنگی بررسی و در جلسه ۷۵۵ به تاریخ ۱۳۹۳/۸/۲۰ به تصویب نهایی رسید.

۱. برش استانی نقشه

برنامه عملیاتی نقشه در سطح استان است که طبق ساختار و فرایند مندرج در آیین‌نامه تدوین و اجرای برش‌های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور مصوب در ستاد هماهنگی نقشه مهندسی فرهنگی کشور در تاریخ ۱۳۹۹/۱۲/۲۳ از ترجمه و تفسیر «اقدامات ملی قابل پیگیری و اجرای نقشه در استان» به برنامه-فعالیت‌ها، با توجه به اسناد، اقتضائات، ظرفیت‌ها، و مسائل استان، تهیه و اجرا می‌شود.

۲. مسائل اولویت‌دار استان

به مسئله یا مسائلی اطلاق می‌شود که در چارچوب ارزشی نظام جمهوری اسلامی ایران و با توجه به ویژگی‌ها و اقتضائات موجود، «مسئله» تلقی می‌شوند و چاره‌اندیشی برای آن‌ها اولویت دارد. در عین حال، می‌توان با استفاده از یک یا چند اقدام ملی، آن‌ها را حل کرد یا تعدادشان را کاهش داد.

۳. اقدام ملی اولویت‌دار و اهداف

اقدام ملی نقشه، راهکارهایی است که برای تحقق اهداف و راهبردهای نقشه طراحی شده است. شرط اجرای این اقدام‌ها، قرارگرفتن آن‌ها در چارچوب برنامه‌های پنج‌ساله و یک‌ساله کشور در سطوح ملی و استانی است. برخی از این اقدام‌ها ظرفیت لازم را برای اجرا در سطح استان ندارند. هدف، خواسته‌ای است که هر اقدام ملی در پی تحقق آن است.

۴. اقدام استانی

راهکاری که توسط استان برای دستیابی به هدف انتخاب می‌شود.

۵. برنامه - فعالیت‌های دستگاهی

منظور از برنامه - فعالیت‌های دستگاهی، برنامه - فعالیت‌هایی است که سازمان برنامه و بودجه کشور آن‌ها را ابلاغ می‌کند. «برنامه» مجموعه‌ای از خروجی‌هاست که برای تحقق سیاست‌ها و اقدام‌های اجرایی برگرفته از شرح وظایف مصوب دستگاه‌های اجرایی و با وظایف محوله در اسناد فرادستی، تبیین می‌شود. «فعالیت» یک سلسله اقدام‌های مشخص برای تولید کالا با ارائه خدمت در جهت نیل به هدف معین است که در چارچوب برنامه انجام می‌شود.

۶. الزام‌های قانونی

برنامه - فعالیت‌هایی هستند که اجرای اقدام‌های استانی در گرو وجود آن‌هاست، اما در فهرست برنامه‌های ابلاغ‌شده توسط سازمان برنامه و بودجه قرار ندارند. بنابراین، باید توسط دستگاه مربوط پیشنهاد شوند.

۷. پروژه‌ها

پروژه‌ها کارهایی هستند که با انجام آن‌ها می‌توان اقدام‌های استانی را محقق کرد.

فصل دوم: مسائل اساسی فرهنگی

شناسایی مسائل فرهنگی؛ گام اول مهندسی فرهنگی

اگر واژه مهندسی را «برقراری ارتباط و تعامل میان مؤلفه‌های یک سیستم با هدف ایجاد رفتار مطلوب» تعریف کنیم، کاربرد آن همراه با بسیاری از مفاهیم مادی و غیرمادی می‌تواند وجهت داشته باشد. مهم‌ترین ارکان واژه «مهندسی» را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد:

الف) سیستم: مهندسی زمانی معنا پیدا می‌کند که با یک سیستم مواجه باشیم. سیستم، مجموعه‌ای از اجزای به هم وابسته است که در راه رسیدن به هدف معین، با یکدیگر هماهنگ شده‌اند. سیستم، به شکل مجموعه‌ای یکپارچه، دارای ویژگی و توانایی‌هایی است که از جمع ویژگی‌ها و توانایی‌های اجزا (زیرسیستم‌ها) آن، متفاوت است.

ب) نگاه جامع: مراد از نگاه جامع، اشمال بر همه عناصر دخیل در یک سیستم است. لازمه مهندسی، داشتن نگاه جامع به همه عناصر و اجزای سیستم است.

ج) برنامه‌ریزی پیش از اجرا: مهم‌ترین ویژگی در واژه «مهندسی»، مقدم بودن طرح، برنامه و نرم‌افزار بر عمل و سخت‌افزار است. روشن است، برای داشتن برنامه مناسب، موضوع باید به خوبی شناخته شود، هدف به درستی تبیین گردد، واقعیت‌ها و امکانات موجود شناسایی و برای رسیدن به هدف، طرحی تهیه و ارایه شود.

د) عمل و سازماندهی: یکی از مفاهیمی که از واژه «مهندسی» به ذهن انسان متبادر می‌شود، اقدام و عمل یک مهندس است. مهندس کسی است که به مقام تئوری و نظر اکتفا نمی‌کند و برای رسیدن به اهداف خود، دست به اقدام می‌زند. مهندس علاوه بر اقدام، وظیفه مدیریت و رهبری عوامل مؤثر در سیستم را نیز بر عهده دارد.

با این اوصاف، مفهوم مهندسی فرهنگی و اهمیت آن به خوبی آشکار می‌شود. از مباحث نوینی که در طول دهه اخیر در سطح کشورهای صنعتی مطرح گردیده، مهندسی فرهنگی است (محسنی، ۱۳۸۱: ۱۰۷). البته، این مفهوم در غرب بسیار اخصاً از آن چیزی است که در این نوشتار مورد توجه است.

مقام معظم رهبری در بیانات خود، سه وظیفه مهم را برای مهندسی برمی‌شمارند. این وظایف عبارتند از: «ارزیابی وضعیت فرهنگی موجود»، «تعیین فرهنگ آرمانی یا همان وضعیت فرهنگی مطلوب و ارائه برنامه»، «ارائه طریق یا همان تعیین چگونگی رسیدن به وضعیت مطلوب». معظم‌له می‌فرمایند: «یکی از مهم‌ترین تکالیف ما در درجه اول، مهندسی فرهنگ کشور است؛ یعنی مشخص

کنیم که فرهنگ ملی، فرهنگ عمومی و حرکت عظیم درون‌زا و سیورورت‌بخش و کیفیت‌بخشی که اسمش فرهنگ است و در درون انسان‌ها و جامعه به وجود می‌آید، چگونه باید باشد؛ اشکالات و نواقصش چیست و چگونه باید رفع شود. کُندی‌ها و معارضاتش کجاست؟»

بر این اساس، ارزیابی وضعیت فرهنگی موجود، مسئله‌ای است که به‌عنوان گام نخستین حرکت به سمت مهندسی فرهنگی، شایسته توجه است. چنان‌که پیش از این نیز اشاره شد، مطالعه اولویت‌های فرهنگی، در مسیر اشراف و تبیین دقیق وضعیت فرهنگی موجود صورت می‌گیرد تا با اطلاعات دریافتی بتوان طراحی و برنامه‌ریزی مناسبی را به‌منظور تحرک علمی و منطقی به سمت شکل‌های مطلوب فرهنگی، انجام داد.

روش احصای مسائل فرهنگی

«دستورالعمل آیین‌نامه تدوین و اجرای برش‌های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور» با هدف شناسایی مسائل فرهنگی استان خراسان رضوی مبنای عمل قرار گرفت. به‌منظور اجرایی کردن این دستورالعمل، حداکثر ظرفیت‌ها و توانمندی‌های موجود در سطح استان به‌کارگرفته شد تا مسائل به‌صورت کامل احصا و اولویت‌بندی شوند و حداکثر استحکام و جامعیت را داشته باشند. تلاش شد معیارهای مدنظر و تعیین‌شده در احصای مسائل، به‌صورت کامل رعایت و برای تحقق هر مؤلفه و شاخص تعیین‌شده، کار علمی جامعی انجام شود. در بند «د» قسمت تعاریف «دستورالعمل آیین‌نامه تدوین و اجرای برش استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور» درباره مسائل اساسی فرهنگ استان آمده است:

«مسئله اساسی فرهنگی استان: منتخبی از مسائل فرهنگی استان است که

بیشترین اشتراک نظر و استنادات علمی و استانی در ارتباط با ریشه‌ای بودن و اولویت حل آن مسئله در شورای فرهنگ وجود دارد. این مسئله اصلی می‌بایست جامعی از مسائل کوچک‌تر و مشابه داشته باشد تا در صورت انتخاب آن و تعیین راه‌حل‌های مربوط، سایر مسائل زیرمجموعه را نیز پوشش دهد.»

براساس آنچه دربند «د» تعریف و دستورالعمل‌ها آمده است، چند ویژگی برای مسائل فرهنگی نیازمند شناسایی، مطرح شده است:

- ریشه‌ای بودن؛

- اولویت‌دار بودن؛

- جامعیت داشتن.

برای تعیین و تثبیت این ویژگی‌ها، دو مؤلفه مطرح شده است:

- اشتراک نظر؛

- استنادهای علمی و استانی.

بدین معنا که ریشه‌ای بودن و اولویت‌دار بودن مسائل، باید بر اساس «اشتراک نظر» و «استندهای علمی» تعیین شود. برای تحقق این موارد، شورای فرهنگ عمومی استان خراسان رضوی علاوه بر رایزنی و دریافت نظرهای سازمان‌ها و نهادهای مرتبط - که در دستورالعمل آیین‌نامه آمده است - از ظرفیت‌های فکری و دیدگاه‌های مشورتی صاحب‌نظران و فعالان عرصه فرهنگ عمومی استفاده کرده است. شایان ذکر است، شورای فرهنگ عمومی استان خراسان رضوی از سال ۱۳۹۰ «مرکز مطالعات و پژوهش‌های فرهنگی» را تأسیس کرد تا در جایگاه بازوی فکری و مشورتی، پاسخگوی خواسته‌ها و نیازهای علمی و پژوهشی شورا در زمینه مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی باشد. «طرح جامع شناسایی و اولویت‌بندی مسائل فرهنگی استان خراسان رضوی (رصد)» از جمله اقدام‌های

صورت گرفته در این مرکز است که در برش استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور، در کنار سایر منابع، مبنای علمی و متقنی برای احصای مسائل و اولویت‌های فرهنگی استان قرار گرفت. در این طرح، تمام معیارهای مدنظر آیین‌نامه تدوین و اجرای برش استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور در شناسایی مسائل اساسی لحاظ گردیده است که به تفصیل در ادامه خواهد آمد.

- اشتراک نظر در مسائل

در آیین‌نامه، یکی از معیارهای تشخیص ریشه‌ای بودن، اولویت‌دار بودن و جامعیت مسائل فرهنگی، «اشتراک نظر» در این مسائل ذکر شده است. مسائل احصاشده، خروجی ۹۲۹ فقره مصاحبه از متولیان^۱ و مؤثرین فرهنگی^۲ و ۳۱۲۲ پرسش‌نامه از مردم، در استان خراسان رضوی است. بر این اساس، به نظر می‌رسد حداکثر خردجمعی و اشتراکات در این خردورزی، در احصای مسائل فرهنگی استان خراسان رضوی لحاظ شده است.

- استنادهای علمی مسائل

علاوه بر نظرهای متولیان و مسئولان فرهنگی و شهروندان استان خراسان رضوی، ۱۵۰ عنوان پایان‌نامه دانشگاهی و حوزوی و سایر منابع علمی مرتبط با مسائل فرهنگی استان، در شناسایی مسائل اساسی مرتبط، بررسی و ارزیابی شده است.

۱- متولیان فرهنگی: به افرادی اطلاق می‌شود که در قالب‌های دولتی یا غیردولتی مسئولیتی را در نهادی فرهنگی و یا هر نهادی که یکی از کارکردهای آن به نحوی بافرهنگ مرتبط است، بر عهده‌دارند.
۲- مؤثرین فرهنگی: به افرادی اطلاق می‌شود که فارغ از مسئولیت‌های رسمی دولتی و غیردولتی، بر فضای فرهنگی جامعه تأثیرگذار هستند. لازم به توضیح است، هر متولی فرهنگی، جزء مؤثرین فرهنگی نیز هست، لکن هر مؤثر فرهنگی، متولی فرهنگی (با توضیح ارائه‌شده) نیست.

- روش اولویت‌بندی

پس از احصای مجموعه‌ای عظیم از مسائل فرهنگی استان خراسان رضوی که از نظرهای متولیان و مؤثرین فرهنگی، شهروندان و داده‌های موجود در منابع علمی به‌دست آمد، برای تبیین ریشه‌ای‌ترین، اولویت‌دارترین و جامع‌ترین مسائل فرهنگی استان از روش‌ها و مدل‌های علمی استفاده گردید.

معیار تأثیرگذاری

در دستورالعمل آیین‌نامه آمده است: «مسئله اصلی باید جامعیتی از مسائل کوچک‌تر و مشابه داشته باشد تا در صورت انتخاب آن و تعیین راه‌حل‌های مربوط، سایر مسائل زیرمجموعه را نیز پوشش دهد.»

در کنار جامعیت، «ریشه‌ای‌بودن مسئله» نیز حایز اهمیت است. به هر میزان که یک مسئله جامع‌تر و ریشه‌ای‌تر باشد، از اولویت بالاتری برخوردار خواهد بود. لذا، باید روشی را مبنای نظر قرار داد و از آن بهره‌گرفت که دو ویژگی یادشده را تحقق بخشد. به معنای دقیق‌تر، مسائلی باید در اولویت قرار بگیرد که با مقابله‌کردن و کنترل آن‌ها، مسائل دیگر نیز کنترل شوند یا تأثیرگذاری مطلوبی بر روی آن‌ها صورت گیرد. برای شناسایی و انتخاب مسائلی که دارای این ویژگی‌ها باشند، از معیار «تأثیرگذاری» استفاده شد.

در معیار «تأثیرگذاری»، همان‌طور که از نام آن پیداست، میزان تأثیرگذاری یک مسئله بر روی سایر مسائل سنجیده شده و هرچه میزان تأثیرگذاری یک مسئله بیشتر باشد، در اولویت بالاتری قرار می‌گیرد. فایده اصلی، شناخت اولویت‌ها بر اساس معیار تأثیرگذاری آن‌هاست. به‌هر میزان که تأثیرگذاری یک

مسئله بر روی سایر مسائل بیشتر باشد، با کنترل آن مسئله، مسائل بیشتر دیگری را می‌توان کنترل کرد یا تحت تأثیر قرار داد و این یعنی، فعالیت و تأثیرگذاری بیشتر در ابعاد کمی و کیفی. از همین روست که می‌توان گفت، معیار تأثیرگذاری در تعیین اولویت‌ها، در حوزه مدیریت بسیار حایز اهمیت است، زیرا یکی از مؤلفه‌های مدیریت موفق، انجام بیشترین و مناسب‌ترین کار در کمترین زمان و حداقل هزینه است. این مهم در عرصه مدیریت فرهنگی از اهمیت دوجندانی برخوردار است.

تعدد و تکثر مسائل فرهنگی، وابسته و درهم‌تنیده بودن این مسائل، وجود امکانات مادی کم و سرعت بالای تحولات در این عرصه، این ضرورت را ایجاد می‌کند که با شناخت تأثیرگذارترین مسائل فرهنگی و اجتماعی، بر روی آن‌ها تمرکز و با کنترل و مدیریت مطلوب، مسائل فرهنگی و اجتماعی دیگر را کنترل و مدیریت کرد. اینکه بر روی مسائلی وقت گذاشته شود که با کنترل و مدیریت آن‌ها، فقط همان مسائل مهار شود و تأثیر چندانی روی سایر مسائل نداشته باشد، مطلوب نظر نیست.

نکته مهم دیگر درباره این معیار آن است که در این مدل به «علت‌ها» توجه می‌شود. یکی از دغدغه‌های اساسی و مهم اهالی فرهنگ، گذر از سطح و لایه ظاهری مسائل یا به تعبیری معلول‌ها و پرداختن به علت‌هاست. وقتی از تأثیرگذاری یک مسئله بر روی سایر مسائل صحبت می‌شود، به نوعی به «علت» پرداخته می‌شود، زیرا مسئله تأثیرگذار می‌تواند علت مسئله تأثیرپذیر باشد. این امر سبب می‌شود نگرش‌ها در عرصه مدیریت فرهنگی، ریشه‌ای و بنیادین باشد. معیار «تأثیرگذاری» مکمل معیار کمی در اولویت‌بندی است. در معیار کمی، صرف تکرار یک مسئله توسط مردم یا متولیان و مؤثرین فرهنگی، اهمیت آن

مسئله را در نگاه ایشان نشان می‌دهد. اما وقتی زمان مواجهه با آن مسئله فرا می‌رسد، باید علت‌های آن را جست‌وجو و با آن‌ها مقابله کرد تا بتوان آن مسئله را مرتفع یا کنترل و مدیریت کرد. بنابراین، ممکن است مسئله‌ای مبتنی بر معیار کمی در اولویت قرار بگیرد اما زمانی که با معیار «تأثیرگذاری» سنجیده می‌شود، اولویت چندانی نداشته باشد. برعکس، ممکن است یک مسئله با معیار کمی اولویت چندانی نداشته باشد، اما مبتنی بر معیار تأثیرگذاری، اهمیت قابل ملاحظه‌ای داشته باشد. روشی علمی‌ای که توانایی رتبه‌بندی بر اساس این معیار را دارد، «روش دیمتل»^۱ نام دارد.

«گابوس و فوتلا» در سال ۱۹۷۱ میلادی، روش دیمتل را ارائه کردند. این روش (تکنیک) از انواع روش‌های تصمیم‌گیری بر اساس مقایسه‌های زوجی است و با بهره‌مندی از قضاوت خبرگان در استخراج عوامل یک سیستم و ساختاردهی نظام‌مند به آن‌ها، با به‌کارگیری اصول نظریهٔ گراف‌ها، ساختاری سلسله‌مراتبی از عوامل موجود در سیستم همراه با روابط تأثیر و تأثر متقابل ارائه می‌دهد، به‌گونه‌ای که شدت اثر روابط مذکور را به‌صورت امتیاز عددی معین می‌کند. روش دیمتل برای شناسایی و بررسی رابطهٔ متقابل بین معیارها و ساختن نگاشت روابط شبکه، به‌کار گرفته می‌شود. از آنجاکه گراف‌های جهت‌دار، روابط عناصر یک سیستم را بهتر می‌توانند نشان دهند، روش دیمتل مبتنی بر نمودارهایی است که می‌تواند عوامل درگیر را به دو گروه علت و معلول تقسیم و رابطهٔ میان آن‌ها را به‌صورت یک مدل ساختاری قابل درک ارائه کند.

روش دیمتل عموماً برای بررسی مسائل بسیار پیچیده که در آن‌ها عناصر و

1. Decision Making Trial And Evaluation

زیرعناصر یک مفهوم، ارتباط تنگاتنگی باهم دارند، به وجود آمد. این روش برای ساختاردهی به دنباله‌ای از اطلاعات مفروض نیز کاربرد دارد، به طوری که شدت ارتباطات را به صورت امتیازدهی بررسی و بازخوردهای توأم با اهمیت آن‌ها را تجسس می‌کند و روابط انتقال‌ناپذیر را می‌پذیرد. روش دیمتل دارای چند مزیت به شرح زیر است:

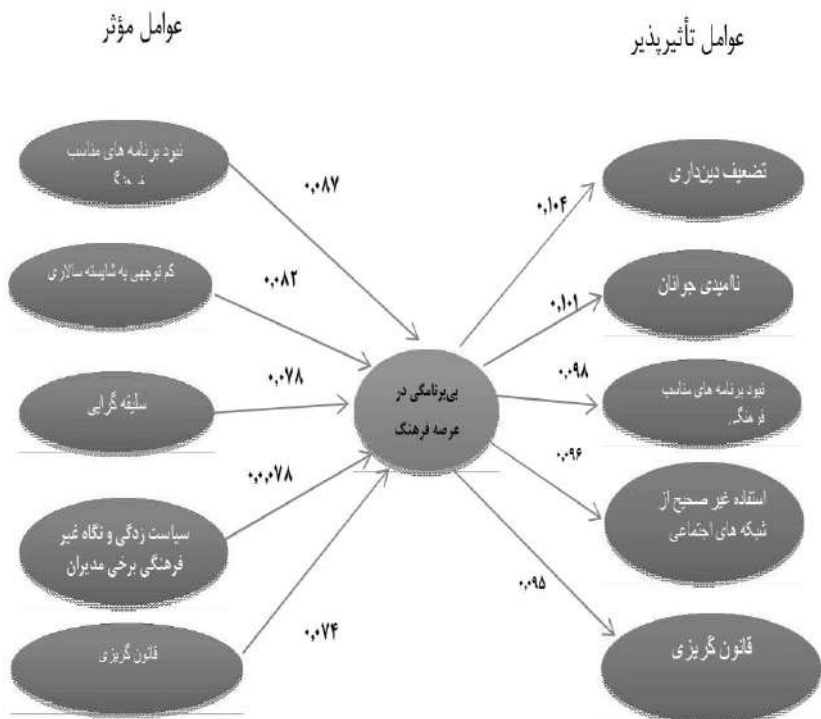
۱. در نظر گرفتن ارتباطات متقابل: مزیت این روش، روشنی و شفافیت آن در انعکاس ارتباطات متقابل میان مجموعه وسیعی از اجزاست، به طوری که متخصصان می‌توانند با تسلط بیشتری دیدگاه‌های خود را درباره اثرات میان عوامل (جهت و شدت اثرات) بیان کنند.

۲. ساختاردهی به عوامل پیچیده در قالب گروه‌های علت و معلولی: این مورد یکی از کارکردهای اساسی و دلایل بسیار مهم کاربرد فراوان آن در فرایندهای حل مسئله است. بدین صورت که با تقسیم‌بندی مجموعه وسیعی از عوامل پیچیده در قالب گروه‌های علت و معلولی، تصمیم‌گیرنده را در شرایط مناسب‌تری از درک روابط قرار می‌دهد. این موضوع سبب شناخت بیشتر جایگاه عوامل و نقشی که در جریان تأثیرگذاری متقابل دارند، می‌شود (حبیبی و همکاران، ۱۳۹۳).

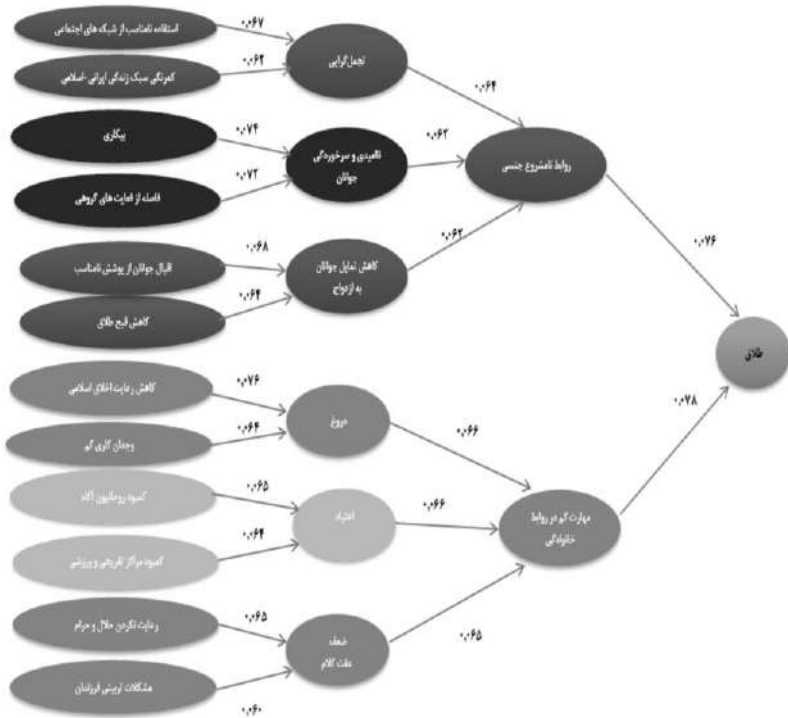
با استفاده از روش دیمتل، نحوه اثرگذاری و اثرپذیری مسائل بر روی یکدیگر بررسی شده است. این روش قادر خواهد بود روابط درونی و بازخورد بین مسائل فرهنگی را مشخص سازد. بر اساس نتایج این بخش، می‌توان اثرگذارترین و اثرپذیرترین مسائل فرهنگی را تعیین کرد. شناسایی مسائل تأثیرگذار و تأثیرپذیر از آن جهت اهمیت دارد که مدیران و برنامه‌ریزان فرهنگی می‌توانند پس از آن، بر روی مسائل تأثیرگذار تمرکز کنند تا با کنترل آن‌ها، هم مسئله و هم مسائل تحت تأثیر این عوامل، مدیریت شوند. این برنامه‌ریزی می‌تواند مقرون به صرفه

باشد و در راستای برآورد «هزینه - فایده» گام بردارد و با هزینه کمتر بر روی برخی مسائل اساسی، فایده بیشتری در پی داشته باشد.

معیار «تأثیرگذاری» علاوه بر مشخص کردن جامع‌ترین و ریشه‌ای‌ترین مسائل، برای هر یک از مسائل نیز می‌تواند شبکه‌ای از عوامل تأثیرگذار و تأثیرپذیر را تبیین کند که این امر می‌تواند در فرایند هدف‌گذاری و برنامه‌ریزی برای مواجهه با این مسائل، کمک‌کننده و راهگشا باشد. برای نمونه، در نمودار زیر مسئله «بی‌برنامگی در عرصه فرهنگ»، عوامل تأثیرگذار و تأثیرپذیر - با تعیین میزان اثرگذاری و اثرپذیری (ارقام ذکرشده) - مشخص شده است:

امکان دیگری که این روش در اختیار ما قرار می‌دهد، مشخص کردن عمق یک مسئله است؛ یعنی یک مسئله در لایه‌های عمیق‌تر خود از چه مسائلی تأثیر می‌پذیرد. به تعبیر دقیق‌تر، ریشه‌های شکل‌گیری یک مسئله تبیین می‌شود که این امر در مدیریت آن مسئله، کمک شایان توجهی می‌کند. برای نمونه، در نمودار زیر ریشه‌های طلاق در چند لایه ارزیابی شده است:

۱- آنچه که آمده، تنها بخشی از ریشه‌های طلاق است. این روش این امکان را می‌دهد تا به‌طور تفصیلی درباره ریشه‌های یک مسئله، بررسی و ارزیابی صورت گیرد. برگرفته از کتاب گزارش مدیریتی طرح شناسایی مسایل فرهنگی و اجتماعی شهرستانهای استان خراسان رضوی سال ۱۳۹۹ صفحه ۱۷ و ۱۸ (طرح رصد، مرکز مطالعات و پژوهشهای فرهنگی وابسته به شورای فرهنگ عمومی استان)

ذکر این نکته ضروری است که علاوه بر حجم نمونه گسترده و فرایند مصاحبه با متولیان و مؤثرین فرهنگی و پرسش‌نامه‌های مردمی، در فرایند استفاده از روش دیمتل در معیار «تأثیرگذاری»، از دیدگاه‌های حدود چهل کارشناس فرهنگی در شهر مشهد و شهرستان‌های سبزوار، نیشابور، قوچان، فریمان و گناباد استفاده شد تا ضمن استفاده حداکثری از ظرفیت‌های نخبگانی استان، از نگاه مرکز‌محور اجتناب شده و نگرش‌های نخبگان و کارشناسان شهرستان‌ها نیز لحاظ گردد. این امر ضریب جامعیت مسائل انتخاب‌شده را افزایش داده است.

اولویت‌های فرهنگی استان خراسان رضوی

مسائل احصاء شده خروجی و حاصل کلیه مصاحبه‌ها با متولیان و مؤثرین فرهنگی، پرسش‌نامه‌های مردمی و نظرات نخبگان و کارشناسان در امر اولویت‌بندی، پنج مسئله اصلی است که جامع‌ترین، عمیق‌ترین (ریشه‌ای‌ترین) و اولویت‌دارترین مسائل اساسی فرهنگی استان خراسان رضوی را شکل می‌دهند. این پنج حوزه عبارتند از:

۱. کم‌توجهی به سبک زندگی ایرانی - اسلامی در جامعه؛
۲. ضعف در فرهنگ میزبانی و مجاوری و نبود برنامه‌ریزی و انسجام در موضوع زیارت؛
۳. کم‌توجهی به توانمندسازی فرهنگی - اجتماعی حاشیه‌نشینان (مشهد، نیشابور، سبزوار و ...)
۴. سامانمند نبودن فعالیت‌های فرهنگی نوین (ضعف ساماندهی فضای مجازی و ضعف سواد رسانه‌ای با تأکید بر تولید محتوا)؛
۵. نبود مدیریت یکپارچه فرهنگی با تأکید بر اقتصاد فرهنگ و هنر.

نکته مهم درباره این مسائل، جامعیت و کلیت آنهاست. هر چند جامعیت در انتخاب مسئله، مثبت تلقی می‌شود اما در مدیریت و برنامه‌ریزی برای آن، ممکن است مشکلاتی را ایجاد کند. گستردگی ابعاد مسئله و مشخص نبودن این نکته که دقیقاً کدام بُعد از مسأله مهم‌تر و اساسی‌تر است، امکان هدف‌گذاری مشخص، قابل اندازه‌گیری، تحقق‌پذیر، منطقی و زمانمند (ویژگی‌های مطرح‌شده برای اهداف در ماده ۴ آیین‌نامه) را کاهش می‌دهد. هر چند هم که برنامه‌ها دقیق و درست اجرا شود، در نتیجه هدف‌گذاری غیردقیق، برنامه‌های تدوین‌شده نیز ممکن است به مقصود نرسد و انتظارات را برآورده نکند. لذا، ضرورت دارد که در هر مسئله‌ای مشخص شود کدام ابعاد آن مدنظر و حایز اهمیت است تا بتوان به شکل دقیق‌تری درباره آن مسائل، هدف‌گذاری و برنامه‌ریزی کرد.

بر این اساس، مبتنی بر داده‌های به‌دست‌آمده در طرح جامع رصد، از سازمان‌ها و نهادهای متولی عرصه فرهنگ نظرخواهی و مهم‌ترین موضوعات، ذیل هر مسئله (خرده‌مسائل) تبیین شده است تا مشخص شود در هر مسئله در پی مدیریت و برنامه‌ریزی برای تحقق چه چیزی هستیم. این امر کمک می‌کند تا در بخش تبیین اقدام‌های ملی، هدف‌گذاری و تبیین اقدام‌های استانی برای هر مسئله با دقت بیشتری انجام شود و از همه مهم‌تر، در بخش تشریح برنامه‌های دستگاه‌ها، کاربردی‌تر و مصداقی‌تر عمل شود. در ادامه، مسائل و ابعاد هر یک از آنها آمده است.

۱. کم‌توجهی به سبک زندگی ایرانی - اسلامی در جامعه:

۱. جمعیت: تمایل کم به فرزندآوری؛
۲. ساده‌زیستی: مقابله با تجمل‌گرایی و مصرف‌گرایی؛
۳. ازدواج و استحکام خانواده: تغییر معیارهای همسرگزینی؛

۴. اخلاق/اجتماعی: کاهش آستانه تحمل اجتماعی و ضعف رعایت عفت و متانت در ارتباط‌های اجتماعی؛
۵. ناامیدی و کمبود نشاط مؤمنانه در جامعه؛
۶. دانش‌افزایی: ضعف فرهنگ مطالعه؛
۷. ضرورت تقویت فرهنگ ایثار و شهادت در زیست فردی و اجتماعی.

۲. ضعف در فرهنگ میزبانی و مجاوری و نبود برنامه‌ریزی و انسجام در موضوع زیارت:

۱. بهبود فرهنگ میزبانی زائر؛
۲. کمبود انسجام برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی مرتبط با زائر و فرهنگ زیارت؛
۳. ضعف تناسب کالبد شهر با هویت دینی و زیارتی مشهد.

۳. کم‌توجهی به توانمندسازی فرهنگی - اجتماعی حاشیه‌نشینان (مشهد، نیشابور، سبزوار و ...):

۱. ضعف ادغام فرهنگی و اجتماعی حاشیه شهر در متن شهر؛
۲. استفاده نکردن از ظرفیت خرده‌فرهنگ‌های حاشیه شهر؛
۳. تقویت هویت روستایی برای کاهش مهاجرت؛
۴. تقویت فرهنگ کار و کارآفرینی در حاشیه شهر؛
۵. کم‌توجهی به هویت انقلابی موجود در حاشیه شهر.

۴- سامانمند نبودن فعالیت‌های فرهنگی نوین (ضعف ساماندهی فضای مجازی و ضعف سواد رسانه‌ای با تأکید بر تولید محتوا):

۱. ضعف سواد رسانه‌ای؛
۲. دست‌برتر نداشتن در تولید محتوا در فضای مجازی؛
۳. ضعف در استفاده از ظرفیت مجموعه‌های مردمی در حوزه فعالیت‌های فرهنگی نوین.

۵. نبود مدیریت یکپارچه فرهنگی با تأکید بر اقتصاد فرهنگ و هنر

۱. تقویت جایگاه و اثرگذاری شورای فرهنگ عمومی استان؛
۲. ضعف سهم حوزه فرهنگ و هنر در سبد مصرف خانوار؛
۳. توزیع نامتوازن منابع و زیرساخت‌های فرهنگی در سطح استان.

فصل سوم: اقدام‌های ملی

در این فصل، بیست نمونه از اقدام‌های ملی برگرفته از نقشه جامع علمی کشور که مرتبط با حل هر یک از مسائل اولویت‌دار فرهنگی استان است، انتخاب شده‌اند:

مسئله اول: کم‌توجهی به سبک زندگی ایرانی - اسلامی در جامعه:

۱. تهیه طرح جامع تولید و اجرای انواع برنامه‌های آموزشی، پژوهشی، اطلاع‌رسانی، نمایشی، تبلیغی و ... در رسانه‌های جمعی به‌ویژه صداوسیما و شبکه‌های استانی آن با هدف گفتمان‌سازی و ترویج فواید فرزندآوری و تبیین آثار منفی کاهش نرخ باروری با رعایت شرایط و مقتضیات راهبردی (راهبرد کلان ۴، اقدام ملی ۱)؛

۲. برنامه‌ریزی برای تحقق ازدواج بهنگام متناسب با شرایط و مقتضیات فرهنگی و بومی (راهبرد کلان ۳، اقدام ملی ۱۴)؛
۳. برنامه‌ریزی برای اصلاح نظام تعلیم و تربیت رسمی و غیررسمی به‌منظور ارتقای آگاهی‌ها، مهارت‌های زندگی اجتماعی و درونی‌سازی آموزه‌های اخلاق اجتماعی اسلام (راهبرد کلان ۷، اقدام ملی ۴)؛
۴. ساماندهی و گسترش زیرساخت‌ها، سازوکارها و فضاهاى تقویت‌کننده شادابی و نشاط و اطمینان‌بخش در جامعه با حفظ اصول و ارزش‌های اسلامی (راهبرد کلان ۷، اقدام ملی ۱۷)؛
۵. نهادینه‌سازی مؤلفه‌ها و نمادهای فرهنگ ایثار، جهاد و شهادت و تفکر بسیجی در جامعه و اندیشه، باور، منش و رفتار مسئولان و مقابله با عوامل بازدارنده و تضعیف‌کننده آن (راهبرد کلان ۱۳، اقدام ملی ۹)؛

مسئله دوم: ضعف در فرهنگ میزبانی و مجاورى و نبود برنامه‌ریزی و انسجام در موضوع زیارت:

۱. طراحی و پیاده‌سازی الگوی تعاملات اجتماعی مبتنی بر فرهنگ اسلامی- ایرانی با تأکید بر خودباوری، جمع‌گرایی نهادی، نشاط، امیدواری، آینده‌نگری و خطرپذیری (راهبرد کلان ۵، اقدام ملی ۲)؛
۲. هوشمندسازی نظام مدیریت فرهنگی کشور برای پیش‌بینی، پیشگیری و مقابله با حوادث، بحران‌ها و آسیب‌های فرهنگی (راهبرد کلان ۱۳، اقدام ملی ۱-۲)؛
۳. تهیه و تصویب سند جامع الگوی اسلامی- ایرانی شهرسازی و مسکن با تأکید بر:

الف) تهیه و تصویب سند حوزه معماری و تهیه سند جامع ارتقای کیفی سیما و منظر شهری برای شهرهای دارای طرح جامع؛

ب) حمایت از ساخت و سازهای هماهنگ با اقلیم و الگوهای سنتی معماری اسلامی - ایرانی و احتراز از معرفی و ترویج فضاهای زیستی بیگانه و متضاد با فرهنگ ملی؛

ج) بررسی و تصویب طرح‌های بناهای عمومی و دولتی مهم و تأثیرگذار در سیمای شهری و روستایی از لحاظ معماری و طراحی شهری؛

د) تهیه الگوهای معماری مسکن معاصر بر اساس آموزه‌های معماری اسلامی - ایرانی (راهبرد کلان ۵، اقدام ملی ۲۱)؛

۴. برنامه‌ریزی برای ارتقای سطح امنیت فرهنگی و مقابله نظام‌مند با تهدیدها و آسیب‌های جنگ نرم همچون هویت‌زدایی، هویت‌سازی کاذب، ناامنی و بی‌اعتمادی فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی؛ القای ناکارآمدی نظام اسلامی و تخریب شخصیت‌ها (راهبرد کلان ۱۳، اقدام ملی ۱-۴).

مسئله سوم: کم‌توجهی به توانمندسازی فرهنگی - اجتماعی حاشیه‌نشینان (مشهد، نیشابور، سبزوار و ...):

تقویت و تحکیم ارتباطات عمومی در سطوح میان‌فردی، خانوادگی و اجتماعی با محوریت تقوای الهی و بصیرت دینی به منظور افزایش انسجام و وحدت ملی (راهبرد کلان ۱۳، اقدام ملی ۷)؛

۱. حمایت از تأسیس، گسترش، توانمندسازی و متناسب‌سازی دستگاه‌ها، نهادها و شبکه‌های فرهنگی - اجتماعی (دولتی، عمومی و مردمی) با رویکرد اسلامی، انقلابی و ارتقای سطح مشارکت آنها در تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و اجرای

- فعالیت‌های فرهنگی کشور (راهبرد کلان ۱۲، اقدام ملی ۶)؛
۲. تقویت فرهنگ خوداتکایی و تولیدمحوری روستاها و اصلاح نگرش جامعه به روستا و زندگی روستایی (راهبرد کلان ۸، اقدام ملی ۲)؛
۳. تبیین و ترویج اخلاق و فرهنگ اسلامی کار، کار جمعی، جهاد اقتصادی، کارآفرینی، تولید ثروت، کسب رزق حلال، مشارکت و رقابت سالم اقتصادی و پرداخت مالیات به‌مثابه وظیفه و ارزش ملی برای تأمین عزت جامعه اسلامی و آحاد آن (راهبرد کلان ۸، اقدام ملی ۱)؛
۴. معرفی و الگوسازی زندگی و سیره شهیدان و ایثارگران انقلاب اسلامی، جهاد و دفاع مقدس به‌عنوان الگوهای عملی جوانان (راهبرد کلان ۲، اقدام ملی ۸).

مسئله چهارم: سامانمند نبودن فعالیت‌های فرهنگی نوین (ضعف ساماندهی فضای مجازی و ضعف سواد رسانه‌ای با تأکید بر تولید محتوا):

۱. آموزش عمومی برای ارتقای بصیرت و سواد رسانه‌ای آحاد جامعه، معطوف به ارزش‌ها و دانش بومی و اسلامی (راهبرد کلان ۱۰، اقدام ملی ۱۰)؛
۲. حمایت از تبیین و تولید نظام‌مند و اثرگذار محتوای رسانه‌ای مبتنی بر آموزه‌های اسلامی، انقلابی و ارزش‌های اخلاقی (راهبرد کلان ۱۰، اقدام ملی ۱۰)؛
۳. حمایت از ایجاد و گسترش تشکل‌های مردم‌نهاد با محوریت موضوعات و ارزش‌های اسلام ناب در جامعه و فضای مجازی (راهبرد کلان ۵، اقدام ملی ۶).

مسئله پنجم: نبود مدیریت یکپارچه فرهنگی با تأکید بر اقتصاد فرهنگ و هنر:

۱. طراحی و استقرار نظام ارزیابی عملکرد مسئولیت فرهنگی و اجتماعی دستگاه‌های اجرایی و ارتقای جایگاه سازمانی آن‌ها (راهبرد کلان ۱۲، اقدام ملی ۲۱)؛

۲. برنامه‌ریزی برای افزایش سهم کالاها و محصولات فرهنگی - مذهبی در سبد مصرفی خانوار؛ به‌ویژه خانواده‌های روستایی و عشایری (راهبرد کلان ۵، اقدام ملی ۹)؛

۳. برنامه‌ریزی برای شناسایی، ساماندهی، ارتقای توانایی‌ها و به‌کارگیری منابع انسانی، فکری، فرهنگی و اجتماعی خلاق و مؤثر در امور منطقه‌ای و استانی (راهبرد کلان ۱۳، اقدام ملی ۱۵).

فصل چهارم: اهداف و اقدام‌های استانی

در این فصل، اهداف به‌منظور تشریح اجمالی اقدام‌های ملی نقشه‌جامع علمی کشور، بیان شده است. همچنین تعداد ۴۳ اقدام استانی اولویت‌دار که متناظر با هر یک از اقدام‌های ملی مرتبط با نقشه و مسائل فرهنگی اولویت‌دار استان است، تهیه شده که به ترتیب و به شرح زیر ارائه می‌شود:

مسئله اول: کم‌توجهی به سبک زندگی ایرانی - اسلامی در جامعه

اقدام ملی ۱:

تهیه طرح جامع تولید و اجرای انواع برنامه‌های آموزشی، پژوهشی، اطلاع‌رسانی، نمایشی، تبلیغی و ... در رسانه‌های جمعی به‌ویژه صداوسیما و شبکه‌های استانی آن، با هدف گفتمان‌سازی و ترویج فواید فرزندآوری و تبیین آثار منفی کاهش نرخ باروری با رعایت شرایط و مقتضیات راهبردی (راهبرد کلان ۴، اقدام ملی ۱).

هدف:

افزایش تمایل به فرزندآوری از طریق گفتمان‌سازی و ترویج فواید فرزندآوری و تبیین آثار منفی کاهش نرخ باروری.

اقدام‌های استانی:

۱. برنامه‌ریزی برای تولید محتوای مناسب با محوریت ترویج و نهادینه‌سازی فرزندآوری با استفاده از ظرفیت رسانه‌های استان؛
۲. برنامه‌ریزی برای بررسی و ارزیابی کمیّت و کیفیت برنامه‌های فرهنگ‌سازی در حوزه فرزندآوری در فاصله‌های زمانی مناسب؛
۳. برنامه‌ریزی و حمایت از آموزش‌های فرهنگ‌سازی در حوزه فرزندآوری؛
۴. سازماندهی، هدایت و استفاده مناسب از ظرفیت شبکه‌های اجتماعی در تولید محتوا با محوریت فواید فرزندآوری.

اقدام ملی ۲:

برنامه‌ریزی برای تحقق ازدواج بهنگام، متناسب با شرایط و مقتضیات فرهنگی و بومی (راهبرد کلان ۳، اقدام ملی ۱۴).

هدف:

جایگزین شدن معیارهای صحیح، منطقی و مفید در امر همسرگزینی به جای معیارهای غلط، غیرمنطقی و ضعیف در افراد آماده ازدواج (افراد مجرد بین ۱۸ تا ۲۵ سال)

اقدام استانی:

۱. تبیین، تبلیغ و الگوسازی معیارهای صحیح همسرگزینی برای جوانان در معرض ازدواج

اقدام ملی ۳:

برنامه‌ریزی برای اصلاح نظام تعلیم و تربیت رسمی و غیررسمی به منظور ارتقای آگاهی‌ها، مهارت‌های زندگی اجتماعی و درونی‌سازی آموزه‌های اخلاق اجتماعی اسلام (راهبرد کلان ۷، اقدام ملی ۴)

هدف:

افزایش آستانه تحمل اجتماعی و رعایت عفت در ارتباطات اجتماعی

اقدام‌های استانی:

۱. ترویج سبک زندگی عفیفانه مبتنی بر سبک زندگی و رفتار امام رضا (ع) در جایگاه امام رئوف و مهربان و به‌عنوان الگو و سیره رفتاری مردم مشهد و خراسان به‌عنوان مجاوران ایشان؛
۲. مناسب‌سازی کالبد و ساختارها در فضاهای اداری و عمومی در راستای کاهش تنش‌های عمومی و ایجاد فضای عفیفانه.

اقدام ملی ۴:

ساماندهی و گسترش زیرساخت‌ها، سازوکارها و فضاهای تقویت‌کننده شادابی و نشاط و اطمینان‌بخش در جامعه با حفظ اصول و ارزش‌های اسلامی (راهبرد کلان ۷، اقدام ملی ۱۷)

تبیین و ترویج الگوی ورزش و تفریحات سالم بر اساس تعالیم اسلام (راهبرد کلان ۵، اقدام ملی ۶)

هدف:

افزایش سلامت روانی شهروندان برای بهبود امید و نشاط اجتماعی، شادی و سرزندگی در همه سطوح جامعه

اقدام‌های استانی:

۱. فضاسازی مثبت با هدف افزایش امید به آینده؛
۲. زمینه‌سازی برای افزایش مشارکت شهروندان و سازمان‌های مردم‌نهاد در انجام فعالیت‌های اجتماعی، به‌ویژه با محوریت اجرای برنامه‌های عمومی شاد، مفرح و انسجام‌بخش؛
۳. توزیع عادلانه مراکز تفریحی و فرهنگی در سطح استان.

اقدام ملی ۵:

نهادینه‌سازی مؤلفه‌ها و نمادهای فرهنگ ایثار، جهاد و شهادت و تفکر بسیجی در جامعه و اندیشه، باور، منش و رفتار مسئولان و مقابله با عوامل بازدارنده و تضعیف‌کننده آن (راهبرد کلان ۱۳، اقدام ملی ۹)

هدف:

گسترش فرهنگ و روحیه فداکردن جان برای حفظ ارزش‌ها، عزت‌نفس بخشیدن به افراد جامعه، ایجاد هویت و هدف مشترک و ایجاد روحیه حق‌طلبی و ظلم‌ستیزی در جامعه.

اقدام‌های استانی:

۱. نهادینه کردن فرهنگ ایثار و شهادت در کودکان و نوجوانان؛
۲. استفاده از ظرفیت‌های مردمی برای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت؛
۳. بهره‌گیری از ابزارهای نوین ارتباطی و هنری در راستای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت؛
۴. تأکید بر ابعاد زیست فردی و اجتماعی شهدا در کنار ابعاد معنوی زیست ایشان.

مسئله دوم: ضعف در فرهنگ میزبانی، مجاوری، برنامه‌ریزی و انسجام در موضوع زیارت

اقدام ملی ۱:

طراحی و پیاده‌سازی الگوی تعاملات اجتماعی مبتنی بر فرهنگ اسلامی - ایرانی با تأکید بر خودباوری، جمع‌گرایی نهادی، نشاط، امیدواری، آینده‌نگری و خطرپذیری (راهبرد کلان ۵، اقدام ملی ۲)

هدف:

بهبود فرهنگ میزبانی زائر در مجاوران مشهدی (استانی) و افزایش رضایت زائران از مجاوران مشهدی (استانی)

اقدام‌های استانی:

۱. تکمیل و نهایی کردن سند ملی زیارت؛

۲. بهبود نحوه تعامل مجاوران با زائران؛

۳. بهبود نحوه تعامل زائران با مجاوران؛

۴. افزایش کیفی خدمات به زائران.

اقدام ملی ۲:

هوشمندسازی نظام مدیریت فرهنگی کشور برای پیش‌بینی، پیشگیری و مقابله با حوادث، بحران‌ها و آسیب‌های فرهنگی (راهبرد کلان ۱۳، اقدام ملی ۱-۲)

هدف:

منسجم کردن برنامه‌های فرهنگی و اجتماعی مرتبط با زائر و زیارت و جلوگیری از موازی‌کاری و پراکنده‌کاری در این عرصه

اقدام‌های استانی:

۱. تکمیل و نهایی کردن سند ملی زیارت؛

۲. طراحی و اجرای ساختاری منسجم و واحد برای مدیریت در عرصه زائر و زیارت.

اقدام ملی ۳:

تهیه و تصویب سند جامع الگوی اسلامی-ایرانی شهرسازی و مسکن با تأکید بر:

- تهیه و تصویب سند حوزه معماری و تهیه سند جامع ارتقای کیفی سیما و منظر شهری برای شهرهای دارای طرح جامع؛
- حمایت از ساخت‌وساز هماهنگ با اقلیم و الگوهای سنتی معماری اسلامی-ایرانی و احتراز از معرفی و ترویج فضاهای زیستی بیگانه و

متضاد با فرهنگ ملی؛

- بررسی و تصویب طرح‌های بناهای عمومی و دولتی مهم و تأثیرگذار در سیمای شهری و روستایی از لحاظ معماری و طراحی شهری؛
- تهیه الگوهای معماری مسکن معاصر بر اساس آموزه‌های معماری اسلامی - ایرانی (راهبرد کلان ۵، اقدام ملی ۲۱).

هدف:

ایجاد تناسب کالبد شهری شهر مشهد با هویت دینی و زیارتی

اقدام استانی:

۱. تقویت و جهت‌دهی ساختارهای اجرایی و نظارتی در حوزه معماری و شهرسازی شهر مشهد به سمت الگوی معماری اسلامی - ایرانی.

اقدام ملی ۴:

برنامه‌ریزی برای ارتقای سطح امنیت فرهنگی و مقابله نظام‌مند با تهدیدها و آسیب‌های جنگ نرم - همچون هویت‌زدایی، هویت‌سازی کاذب، ناامنی و بی‌اعتمادی فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی؛ القای ناکارآمدی نظام اسلامی و تخریب شخصیت‌ها (راهبرد کلان ۱۳، اقدام ملی ۴-۱).

هدف:

تقویت و برجسته‌کردن فرهنگ اسلامی (رضوی) و تضعیف و به حاشیه راندن فرهنگ غربی و غیراسلامی

اقدام‌های استانی

۱. تقویت جریان‌های مردمی فعال در مقابله با جریان‌های مهاجم و نامتجانس؛
۲. اصلاح نگرش متولیان و مؤثرین فرهنگی نسبت به برنامه‌ریزی فرهنگی-هنری در راستای تضعیف فرهنگ‌های مهاجم و نامتجانس.

مسئله سوم: کم‌توجهی به توانمندسازی فرهنگی-اجتماعی حاشیه‌نشینان (مشهد، نیشابور، سبزوار و ...):

اقدام ملی ۱:

تقویت و تحکیم ارتباطات عمومی در سطوح میان‌فردی، خانوادگی و اجتماعی با محوریت تقوای الهی و بصیرت دینی به‌منظور افزایش انسجام و وحدت ملی (راهبرد کلان ۱۳، اقدام ملی ۷)

هدف

فراهم‌کردن شرایط لازم برای افزایش انسجام اجتماعی و درآمیختگی گروه‌های جمعیتی حاشیه‌نشین با جمعیت شهری

اقدام‌های استانی

۱. تقویت فرهنگ مدارا و چندگانگی فرهنگی با استفاده از رسانه‌های استانی با تمرکز بر حاشیه شهر؛
۲. توسعه فعالیت‌های سازمان‌های مردم‌نهاد در راستای گسترش فعالیت‌های جمعی مدنی؛
۳. رصد مستمر و مداوم وضعیت فرهنگی مناطق حاشیه‌ای از نظر آسیب‌های موجود.

اقدام ملی ۲:

حمایت از تأسیس، گسترش، توانمندسازی و متناسب‌سازی دستگاه‌ها، نهادها و شبکه‌های فرهنگی - اجتماعی (دولتی، عمومی و مردمی) با رویکرد اسلامی، انقلابی و ارتقای سطح مشارکت آن‌ها در تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و اجرای فعالیت‌های فرهنگی کشور (راهبرد کلان ۱۲، اقدام ملی ۶).

هدف

استفاده از ظرفیت فرهنگ‌های قومی و محلی و سایر خرده‌فرهنگ‌های حاشیه شهر و پیوند فعالیت‌های فرهنگی و هنری ایشان با بستر و زمینه فرهنگی و اجتماعی.

اقدام‌های استانی

۱. رصد مستمر و مداوم وضعیت فرهنگی مناطق حاشیه‌ای از نظر آسیب‌های موجود؛
۲. برجسته‌سازی ظرفیت‌های فرهنگی، اجتماعی و انسانی خرده‌فرهنگ‌های حاشیه شهر؛
۳. ایجاد هماهنگی فعالیت بین دستگاه‌های فرهنگی استان و پرهیز از عملکرد جزیره‌ای آن‌ها در حوزه فرهنگ کار و کارآفرینی در حاشیه شهر.

اقدام ملی ۳:

تقویت فرهنگ خوداتکایی و تولیدمحوری روستاها و اصلاح نگرش جامعه به روستا و زندگی روستایی (راهبرد کلان ۸، اقدام ملی ۲)

هدف

تقویت هویت روستایی به منظور کاهش روند مهاجرت روستاییان به شهرها

اقدام استانی

۱. بالابردن شأن و منزلت فرهنگی و اجتماعی روستاییان و روستانشینی و کاهش حس پایین بودن جایگاه روستائیان.

اقدام ملی ۴:

تبیین و ترویج اخلاق و فرهنگ اسلامی کار، کار جمعی، جهاد اقتصادی، کارآفرینی، تولید ثروت، کسب رزق حلال، مشارکت و رقابت سالم اقتصادی و پرداخت مالیات به مثابه وظیفه و ارزش ملی برای تأمین عزت جامعه اسلامی و آحاد آن (راهبرد کلان ۸، اقدام ملی ۱)

هدف

فراهم سازی و بهبود مؤلفه های فرهنگی توجه به کار و روحیه کارآفرینی و اشتغال در مناطق حاشیه نشین

اقدام های استانی

۱. تقویت هویت و ارتقای مهارت های سازمان های مردم نهاد حاشیه شهر؛
۲. تنوع بخشی و توسعه اشتغال زایی در حاشیه شهر.

اقدام ملی ۵:

معرفی و الگوسازی زندگی و سیره شهیدان و ایثارگران انقلاب اسلامی، جهاد و دفاع مقدس به عنوان الگوهای عملی جوانان (راهبرد کلان ۲، اقدام ملی ۸)

هدف

ترویج فرهنگ و هویت انقلابی با استفاده از ظرفیت‌های موجود در میان ساکنان حاشیه شهر

اقدام‌های استانی

۱. ثبت هویت تاریخی حاشیه شهر از طریق نهضت تاریخ شفاهی و الگوسازی از چهره‌های انقلابی ساکن در حاشیه شهر؛
۲. تقویت هویت انقلابی از طریق تقریب بین مذاهب اسلامی.

مسئله چهارم: سامانمند نبودن فعالیت‌های فرهنگی نوین (ضعف ساماندهی فضای مجازی و ضعف سواد رسانه‌ای با تأکید بر تولید محتوا)

اقدام ملی ۱:

آموزش عمومی برای ارتقای بصیرت و سواد رسانه‌ای آحاد جامعه، معطوف به ارزش‌ها و دانش بومی و اسلامی (راهبرد کلان ۱۰، اقدام ملی ۱۰)

هدف:

افزایش سواد رسانه‌ای آحاد مردم به منظور به حداقل رساندن میزان آسیب‌پذیری از رسانه‌های بیگانه و فضای مجازی

اقدام استانی:

۱. افزایش سواد رسانه‌ای در استان

اقدام ملی ۲:

حمایت از تبیین و تولید نظام‌مند و اثرگذار محتوای رسانه‌ای مبتنی بر آموزه‌های اسلامی، انقلابی و ارزش‌های اخلاقی (راهبرد کلان ۱۰، اقدام ملی ۱۰)

هدف:

کسب جایگاه اول در تولید محتوای مناسب در فضای مجازی در استان توسط نهادها، جریان‌ها و نیروهای درون گفتمان انقلاب اسلامی و بومی

اقدام استانی:

۱. تشویق و حمایت از نهادها، مجموعه‌ها و نیروهای درون گفتمان انقلاب اسلامی به حضور و تولید محتوا در فضای مجازی

اقدام ملی ۳:

حمایت از ایجاد و گسترش تشکلهای مردم‌نهاد با محوریت موضوعات و ارزش‌های اسلام ناب در جامعه و فضای مجازی (راهبرد کلان ۵، اقدام ملی ۶)

هدف:

افزایش استفاده از ظرفیت مجموعه‌های مردمی در فضای مجازی به نحوی که حداقل نیمی از محتوای مناسب تولیدشده در فضای مجازی، از طریق این مجموعه‌ها انجام شود.

اقدام استانی:

۱. حمایت از مجموعه‌های مردمی درون گفتمان انقلاب اسلامی فعال در فضای مجازی

مسئله پنجم: نبود مدیریت یکپارچه فرهنگی با تأکید بر اقتصاد فرهنگ و هنر

اقدام ملی ۱:

طراحی و استقرار نظام ارزیابی عملکرد مسئولیت فرهنگی و اجتماعی دستگاه‌های اجرایی و ارتقای جایگاه سازمانی آن‌ها (راهبرد کلان ۱۲، اقدام ملی ۲۱)

هدف:

رساندن جایگاه شورای فرهنگ عمومی استان به‌عنوان عالی‌ترین و اثربخش‌ترین نهاد مدیریت فرهنگی استان و هماهنگ‌کننده اقدام‌ها و برنامه‌ریزی‌های فرهنگی کلان استان

اقدام‌های استانی:

۱. تبیین جایگاه شورای فرهنگ عمومی استان و افزایش سطح مطالبه‌گری از شورا متناسب با جایگاه آن؛
۲. تقویت عقبه علمی و پژوهشی شورا در راستای اشراف حداکثری بر وضعیت فرهنگی استان و به‌روز بودن این اشراف

اقدام ملی ۲:

برنامه‌ریزی برای افزایش سهم کالاها و محصولات فرهنگی و مذهبی در سبد مصرفی خانوار، به‌ویژه خانواده‌های روستایی و عشایری (راهبرد کلان ۵، اقدام ملی ۹)

هدف:

افزایش سهم حوزه فرهنگ و هنر در سبد مصرف خانوار از ۳٪ به حداقل ۵٪.

اقدام‌های استانی:

۱. حمایت از معرفی محصولات و کالاهای فرهنگی و هنری؛
۲. هدفمندکردن اعتبارات فرهنگی استان؛
۳. حمایت از تولید کالاها و محصولات فرهنگی متناسب با نیاز و ذائقه مخاطبان.

اقدام ملی ۳:

برنامه‌ریزی برای شناسایی، ساماندهی، ارتقای توانایی‌ها و به‌کارگیری منابع انسانی، فکری، فرهنگی و اجتماعی خلاق و مؤثر در امور منطقه‌ای و استانی (راهبرد کلان ۱۳، اقدام ملی ۱۵)

هدف:

توزیع متوازن منابع و زیرساخت‌های فرهنگی در سطح استان

اقدام استانی:

۱. فراهم‌کردن بستر برنامه‌ریزی‌های مؤثر و دقیق فرهنگی و اجتماعی

فصل پنجم: برنامه و فعالیت‌های دستگاهی

در این فصل تعداد ۱۳۶ برنامه و فعالیت دستگاهی، یا به عبارتی، پروژه‌های ناظر به حل هر یک از مسائل فرهنگی استان، با نگاهی به شرح وظایف و مأموریت دستگاه‌های موجود در استان، آورده شده است.

مسئله اول: کم‌توجهی به سبک زندگی ایرانی - اسلامی در جامعه

۱. تشکیل کارگروه هنری - رسانه‌ای ترویج و نهادینه‌سازی فرزندآوری، ذیل شورای فرهنگ عمومی استان؛
۲. تولید سریال، تله‌فیلم، کلیپ، نماهنگ، مستند و... با موضوع تبیین آثار منفی کاهش نرخ باروری و ترویج فواید فرزندآوری؛
۳. اختصاص دادن بخش مشخصی از روزنامه‌های استان و فضای تبلیغات شهری به مسائل مرتبط با تبیین آثار منفی کاهش نرخ باروری و ترویج فواید فرزندآوری (مصاحبه، گزارش و...)

۴. تدوین طرح و ارائه گزارش‌های فصلی به شورای فرهنگ عمومی استان توسط کارگروه هنری - رسانه‌ای ترویج و نهادینه‌سازی فرزندآوری در راستای تبیین آثار منفی کاهش نرخ باروری و ترویج فواید فرزندآوری؛
۵. اضافه‌کردن آموزش‌های مرتبط با فواید فرزندآوری به آموزش‌های پیش از ازدواج رسمی؛
۶. هماهنگی و همراه‌کردن رسانه‌های پرمخاطب در فضای مجازی استان و فعالان این عرصه در راستای تبیین آثار منفی کاهش نرخ باروری و ترویج فواید فرزندآوری؛
۷. تهیه و تصویب شیوه‌نامه برگزاری ساده و بدون تجملات کلیه گردهمایی‌های عمومی دولتی توسط شورای فرهنگ عمومی؛
۸. رصد و اطلاع‌رسانی عمومی درباره برنامه‌های مسرفانه و تجملاتی در نهادها و سازمان‌های دولتی توسط رسانه‌های استان و مجموعه‌های مردمی؛
۹. حمایت از مؤسسه‌ها و مجموعه‌های مردمی تولید محتوا در راستای ترویج و تبلیغ نمونه‌ها و مصادیق ساده‌زیستی در سیره ائمه معصومین (علیهم‌السلام)، امامین انقلاب و چهره‌های شاخص و تأثیرگذار مانند برخی مسئولان سابق و حاضر، خانواده‌های شهیدان و ... در رسانه‌ها، مراکز آموزشی و تبلیغات شهری؛
۱۰. برگزاری همایش و تشویق و تقدیر از فعالان فرهنگی و اجتماعی و اقدام‌هایی که به برگزاری ساده رویدادهای مهم زندگی فردی مانند ازدواج، تولد، وفات، مهمانی‌ها، خانه‌داری و ... می‌شود، با تمرکز بر رسانه‌های استان؛
۱۱. الزام ارائه آموزش‌های مهارت‌های ازدواج و همسرگزینی در مقاطع دوره دوم متوسطه؛

۱۲. رصد و ارائه آموزش‌های موردنیاز واسطه‌گران ازدواج در استان؛
۱۳. حمایت مالی و محتوایی از مؤسسات تولید محتوای رسانه‌ای در امر معیارهای همسرگزینی؛
۱۴. حمایت و استفاده از ظرفیت سمن‌های حوزه ازدواج در امر تبیین معیارهای همسرگزینی صحیح و آموزش مهارت‌های زندگی فردی و اجتماعی با تأکید بر زیست عفیفانه، به کودکان، نوجوانان و جوانان؛
۱۵. برگزاری دوره‌های آموزشی و توجیهی درباره مهارت‌های کنترل خشم، خودمراقبتی و مدیریت هیجانات عاطفی برای کارمندان، اصناف و اقشار مرتبط با مردم؛
۱۶. حمایت از تولید محتوای رسانه‌ای و مردمی در راستای تبلیغ، ترویج و الگوسازی رفتارهای حسنه و محبت‌آمیز عمومی بین مردم؛
۱۷. الزام دستگاه‌ها به تدوین پیوست و اجرای مناسب‌سازی فضاهای اداری، دولتی و اماکن عمومی در راستای کاهش تنش و تسهیل ارتباطات؛
۱۸. متوازن‌سازی در توزیع المان‌سازی شهری از موفقیت‌های ملی و استانی در شهرستان‌ها؛
۱۹. تأسیس پارک المان‌های شهری؛
۲۰. برگزاری رویدادهای محله‌محور، مبتنی بر ظرفیت‌ها و افتخارات محلی در کل استان؛
۲۱. برگزاری مسابقات ورزشی با محوریت خانواده در سطوح محله، منطقه و شهر؛
۲۲. حمایت از تولید و توزیع اقلام جشن‌ها برای تسهیل و کاهش هزینه‌های برگزاری این جشن‌ها توسط مردم؛

۲۳. الزام به تدوین آئین‌نامه برگزاری جشن‌های مردمی در فضای‌های عمومی؛
۲۴. آمایش سرزمینی مراکز فرهنگی، تفریحی و فراغتی در استان؛
۲۵. الزامی شدن ساعت کتابخوانی در مهدکودک‌ها و مراکز پیش‌دبستانی برای کودکان؛
۲۶. عضویت نمادین تمام کودکان مهدکودک‌ها و مراکز پیش‌دبستانی و دانش‌آموزان مقطع ابتدایی در کتابخانه‌های مراکز خود؛
۲۷. برگزاری مسابقات و جشنواره‌های ماهانه یا حداقل فصلی کتابخوانی در نواحی چندگانه آموزش و پرورش؛
۲۸. در نظر گرفتن بخش مشخصی در سامانه «شاد» برای جشنواره‌ها و مسابقات کتابخوانی و معرفی کتاب؛
۲۹. الزام سازمان‌ها، بنگاه‌های اقتصادی، صنعتی و سایر نهادهای بخش خصوصی برای ایجاد کتابخانه در محیط‌های کاری و اداری خود؛
۳۰. شناسایی میزان دسترسی به کتابخانه‌ها در مناطق مختلف شهری و ایجاد یا تغییر مکان یا استفاده از سایر اماکن موجود (مساجد و ...) جهت افزایش سطح دسترسی به کتاب و کتابخانه؛
۳۱. راه‌اندازی کتابخانه‌های سیار؛
۳۲. راه‌اندازی و تقویت مراکز مطالعه و حمایت از کارافزار (اپلیکیشن)‌های کتاب با هدف در اختیار قراردادن کتاب در اماکن عمومی (مانند مترو، ایستگاه‌های اتوبوس، مراکز درمانی و ...)
۳۳. اختصاص دادن ۵٪ از اعتبارات تبلیغات به تبلیغ کتاب توسط تمامی نهادهای فعال در عرصه تبلیغات؛
۳۴. طراحی سازوکار عرضه آثار کتابفروشی‌های فعال استان در شهرستان‌های

محدود و فاقد دسترسی به کتابفروشی؛

۳۵. الزام نهادها به اختصاص دادن درصدی از بودجه فرهنگی خود به خرید کتاب یا افزایش بودجه‌های موجود در قالب بن کتاب (یا روش‌های دیگر) به کارمندان؛

۳۶. حضور و تجلیل از خانواده شهدا یا جانبازان در مدارس در ایام مناسبتی؛

۳۷. برگزاری برنامه‌های فرهنگیِ خاطره‌گویی و قصه‌گویی از جنگ برای کودکان و نوجوانان در مدارس؛

۳۸. الزام آموزش پرورش به بازدید حداقل یک نوبت دانش‌آموزان از مجموعه فرهنگی «آیه‌ها»؛

۳۹. پرکردن خلأ کتاب‌های کودک و نوجوان مرتبط با شهدا و ایثارگران در کتابخانه‌های مدارس و کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در سطح استان؛

۴۰. حمایت مادی و محتوایی از شکل‌گیری سازمان‌های مردم‌نهاد مروج فرهنگ ایثار و شهادت؛

۴۱. برگزاری یادواره یا بزرگداشت شهدای هر محله در مسجد آن محل؛

۴۲. ایجاد شبکه‌های ارتباطی مروجان فرهنگ ایثار و شهادت در سطح استان؛

۴۳. تأسیس دبیرخانه مردمی هنر حماسی؛

۴۴. برگزاری دوره‌های آموزشی چگونگی بهره‌گیری از روش‌ها و ابزارهای نوین ارتباطی و هنری به فعالان حوزه فرهنگ ایثار و شهادت؛

۴۵. حمایت محتوایی یا در اختیار قرار دادن محتوای مناسب به فعالان حوزه فرهنگ ایثار و شهادت در فضای مجازی؛

۴۶. ایجاد سیر مطالعاتی سیره شهدا با تأکید بر سیره زیست فردی و اجتماعی شهیدان؛

۴۷. تولید کتاب، نماهنگ، نقاشی متحرک (موشن گرافی)، داستان، و... با تأکید بر روش‌های ازدواج، همسرگزینی، تعامل با خانواده و دوستان، تفریح و موارد مرتبط با زیست فردی و اجتماعی شهیدان (طرح و ارائه این موارد در قصه‌گویی‌ها و خاطره‌گویی‌ها).

مسئله دوم: ضعف در فرهنگ میزبانی و مجاوری و نبود برنامه‌ریزی و انسجام در موضوع زیارت

۱. پیگیری روند تکمیل و نهایی کردن سند ملی زیارت؛
۲. تدوین برش استانی و شهرستانی سند ملی زیارت؛
۳. برگزاری دوره‌های آموزشی برای اصناف، بازاریان، هتلداران و مهمانپذیرهای مشهد (به‌ویژه مناطق و نواحی زائرپذیر) در راستای مشتری‌مداری و رفتار مناسب با زائران؛
۴. تقویت، تسریع و روزآمد کردن سازوکارهای نظارتی و رسیدگی به تخلفات اصناف، بازاریان، هتلداران و مهمانپذیرهای مشهد؛
۵. الگوسازی، آموزش، تبلیغ و ترویج ارزش‌های مهمان‌نوازی و مدارا با زائران برای مجاوران توسط رسانه‌های استان؛
۶. برگزاری «همایش بین‌المللی گفتگوهای بینا فرهنگی» با محوریت میراث فرهنگی و معنوی خراسان؛
۷. جشنواره ملی عکس رضوی؛
۸. تأسیس تماشاخانه «زیارت و بصیرت»؛
۹. تکمیل و توسعه موزه زنده زیارت؛

۱۰. شناسایی و تقویت شبکه‌های فعال در حوزه زائر و زیارت در عرصه بین‌الملل؛
۱۱. برگزاری کارگاه‌های آموزشی حقیقی و مجازی ویژه مبلغان در راستای پاسخگویی به شبهات پیرامون موضوع زیارت و سیره و معارف اهل بیت (علیهم‌السلام) به‌ویژه فرهنگ و معارف؛
۱۲. آموزش به زائران در راستای رعایت آداب و مسائل مرتبط با زیارت و گردشگری در بدو ورود به استان و مشهد در قالب‌های مختلف رسانه ای - هنری (بروشور، جزوه، نماهنگ، ...)
۱۳. یکپارچه‌سازی و یکسان‌سازی سامانه‌های الکترونیک و برخط دستگاه‌های استان به‌منظور تسهیل در راهنمایی، هدایت، خدمات، اطلاع‌رسانی، شکایت و رسیدگی، نظام انتقادات و پیشنهادات، تقدیر و ... برای سهولت کار زائران؛
۱۴. ملزم کردن سازمان برنامه‌ریزی جهت اخذ تأییدیه برنامه دستگاه‌ها از کارگروه زیارت، ذیل شورای فرهنگ عمومی؛
۱۵. طراحی و حمایت از طرح‌های پژوهشی در زمینه تبیین آثار فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی زیارت و تبیین جایگاه زیارت در سند مهندسی فرهنگی کشور؛
۱۶. طراحی طرح‌های مطالعاتی و پژوهشی در زمینه تبیین سیره و معارف رضوی، به‌ویژه فرهنگ زیارت و میزبانی شایسته؛
۱۷. هم‌افزایی میان مراکز پژوهشی فعال در استان در حوزه ترویج فرهنگ و معارف اهل بیت (علیهم‌السلام) به‌ویژه فرهنگ و سیره رضوی؛
۱۸. تصویب الزام داشتن پیوست فرهنگی - زیارتی بناهای کلانشهر مشهد (به‌ویژه بافت حریم حرم)؛

۱۹. تهیه الگوهای معماری مسکن بومی بر اساس آموزه‌های معماری اسلامی - ایرانی؛
۲۰. طراحی المان‌های شهری، دیوارنگاره‌ها و موزه‌های زنده متناسب با هویت دینی و زیارتی مشهد
۲۱. الزام شورای شهر مشهد به ارائه گزارش مستمر از نحوه اجرای طرح معماری اسلامی - ایرانی در نما و منظر شهری (مصوب شورای شهر مشهد)؛
۲۲. براگزاری کارگاه‌های جریان‌شناسی نحله‌های انحرافی و ضاله؛
۲۳. برگزاری دوره تربیت مدرس تخصصی؛
۲۴. ایجاد و حمایت از سامانه مردمی سوت‌زنی فرهنگی و اجتماعی؛
۲۵. آگاهی‌بخشی و آموزش به چهره‌های شناخته‌شده و تأثیرگذار مذهبی و فرهنگی استان نسبت به جریان‌های مهاجم و نامتجانس در راستای تأثیرگذاری بر جامعه مخاطب خود؛
۲۶. انجام پژوهش‌های جریان‌شناسی فرهنگی استان خراسان رضوی و به‌روز رسانی آن در دوره‌های زمانی مناسب.

مسئله سوم: کم‌توجهی به توانمندسازی فرهنگی - اجتماعی حاشیه‌نشینان (مشهد، نیشابور، سبزوار و ...):

۱. برگزاری کلاس‌های آموزش مهارت‌های زندگی فردی و اجتماعی؛
۲. برگزاری دوره‌های آموزشی توانمندسازی گروه‌های مردمی حاشیه شهر با محوریت فرهنگ مطالبه‌گری؛
۳. آموزش سازمان‌های مردم‌نهاد مستقر در حاشیه شهر؛

۴. افزایش سهم صدور مجوز و تسهیل فرایند تشکیل های مردم نهاد در حاشیه شهر؛
۵. افزایش سهم حمایت های مالی دستگاه ها از تشکیل های مردم نهاد در حاشیه شهر؛
۶. جذب مشارکت ساکنان حاشیه شهر در فعالیت های شهری از طریق افزایش اختیارات شورای اجتماعی محلات و توسعه گروه های جهادی مردمی؛
۷. حمایت از پژوهش ها و نهادهای مرتبط با حاشیه شهر در مراکز مطالعاتی و پژوهشی و شناسایی و اشراف کمی و کیفی بر خرده فرهنگ های حاشیه شهر؛
۸. شناسایی ابعاد فرهنگی - اجتماعی و ظرفیت خرده فرهنگ های حاشیه شهر؛
۹. الگوسازی از افراد و مؤلفه های خرده فرهنگ های حاشیه شهر با استفاده از رسانه های استانی؛
۱۰. ایجاد نقاط گردشگری شهری با استفاده از جذابیت ها و ظرفیت های فرهنگی - هنری خرده فرهنگ های حاشیه شهر (فرهنگ پوشش، فرهنگ غذایی، آداب و رسوم)؛
۱۱. حمایت از بازارهای بومی و محلی مستقر در حاشیه شهر؛
۱۲. پیوستن کلیه خیریه ها و تشکلهای مردمی به سامانه مراکز نیکوکاری امداد جهت مدیریت یکپارچه خیریه ها و جلوگیری از موازی کاری؛
۱۳. سوق دادن کمک ها و منابع مراکز نیکوکاری و خیریه های مستقر در مناطق برخوردار شهر به حاشیه شهرها؛
۱۴. تشکیل شناسنامه های فرهنگی و اجتماعی برای روستاهای نزدیک شهرهای بزرگ و مهاجرپذیر (در صورت امکان تمام روستاهای استان) و تمرکز برای

انجام اقدام‌های فرهنگی و اجتماعی در آن‌ها مبتنی بر شناسنامه فرهنگی و اجتماعی هر روستا؛

۱۵. ایجاد و افزایش کمی و کیفی جشنواره‌های فرهنگی، اجتماعی و مذهبی بومی و محلی در روستاهای استان؛

۱۶. افزایش امکانات و زمینه‌های گردشگری روستایی در استان؛

۱۷. برگزاری کارگاه‌های آموزشی برای تغییر نگرش متولیان و مؤثرین فرهنگی و رسانه‌ای استان نسبت به جایگاه روستائیان؛

۱۸. معرفی و الگوسازی از کارآفرینان حاشیه شهر با استفاده از ظرفیت رسانه‌های استانی؛

۱۹. آموزش و حمایت از سازمان‌های مردم‌نهاد کارآفرین در حاشیه شهر؛

۲۰. ارائه تسهیلات کم‌بهره اشتغال به زنان سرپرست خانوار؛

۲۱. توسعه و ترویج تعاونی ایجاد اشتغال در حاشیه شهر؛

۲۲. حمایت از ایجاد بیش از ۵۰۰ کارگاه صنایع دستی در حاشیه شهر؛

۲۳. معرفی، بازنمایی و شخصیت‌پردازی از چهره‌های انقلابی ساکن در حاشیه شهر با استفاده از ظرفیت رسانه‌ای استان؛

۲۴. قدردانی و تکریم الگوهای هویت‌ساز در حاشیه شهر در قالب برگزاری مراسم گرامیداشت، تجربه‌گویی و...؛

۲۵. برگزاری دوره‌های آموزشی فرهنگ تقریب؛

۲۶. حمایت از ویژه‌برنامه‌های هفته وحدت؛

۲۷. حمایت از چهره‌های تقریبی در قالب مناسبت‌ها و تشکّل‌ها؛

۲۸. برگزاری نشست صمیمی اهل سنت.

مسئله چهارم: سامانمند نبودن فعالیت‌های فرهنگی نوین (ضعف ساماندهی فضای مجازی و ضعف سواد رسانه‌ای با تأکید بر تولید محتوا):

۱. آموزش سواد رسانه‌ای به دانش‌آموزان در تمام مقاطع تحصیلی در قالب برنامه‌های فوق‌برنامه (فارغ از آموزش‌های رسمی موجود) و همچنین معلمان آموزش و پرورش، دانشجویان، کارمندان و کارکنان نهادهای دولتی و غیردولتی و عموم مردم؛
۲. راه‌اندازی مرکز تولیدمحتوای مجازی؛
۳. آموزش به مجموعه‌های مردمی در راستای بصیرت‌افزایی و روشنگری در فضای مجازی؛
۴. تربیت مربی سواد رسانه‌ای به‌ویژه به روحانیون برای انتقال به مخاطبان در جلسات، هیئت‌ها و مجامع مذهبی؛
۵. برگزاری جشنواره استانی و شهرستانی سواد رسانه‌ای و تقدیر و حمایت از فعالان حوزه سواد رسانه‌ای؛
۶. ایجاد معیار ارزیابی دستگاه‌های استان مبتنی بر میزان تولیدات فضای مجازی؛
۷. تشکیل شورای هماهنگی و ساماندهی فعالان فضای مجازی استان.
۸. تدوین آئین‌نامه حمایت از مجموعه‌های مردمی درون گفتمان انقلاب اسلامی فعال در فضای مجازی؛
۹. تصویب الزام نهادها به تهیه پیوست فضای مجازی برای کلیه فعالیت‌های مذهبی، هنری و اجتماعی
۱۰. برگزاری دوره‌های آموزشی تولیدات چندرسانه‌ای، دیجیتال، بازی‌های

- رایانه‌ای، کارافزار (اپلیکیشن)ها و... در مدارس، دانشگاه‌ها و فضای عمومی جامعه به‌ویژه در شهرستان‌های استان؛
۱۱. برگزاری جشنواره‌ها و مسابقات محلی، شهرستانی و استانی در زمینه تولیدات و فعالیت‌های نوین فرهنگی؛
 ۱۲. معرفی و تبلیغ فعالیت‌ها و تولیدات مناسب فرهنگی مردمی در رسانه‌های استان به‌ویژه صدا و سیمای استانی؛
 ۱۳. ساماندهی و شبکه‌سازی فعالان و تولیدکنندگان حوزه‌های نوین فرهنگی در استان و شهرستان‌ها؛
 ۱۴. حمایت‌های مالی و اجتماعی (مانند بیمه، وام قرض‌الحسنه و...) از تولیدکنندگان و فعالان حوزه‌های نوین فرهنگی؛
 ۱۵. ایجاد شورای مشترک هماهنگی شتاب‌دهنده‌ها و مراکز رشد صنایع فرهنگی و خلاق و نهادهای فرهنگی حاکمیتی استان؛
 ۱۶. ایجاد شتاب‌دهنده فخر؛
 ۱۷. تأسیس دفتر نوآوری‌های فرهنگی استان قدس رضوی.

مسئله پنجم: نبود مدیریت یکپارچه فرهنگی با تأکید بر اقتصاد فرهنگ و هنر

۱. جلب مشارکت تشکل‌ها و مؤسسات فرهنگی و رسانه‌ای در تبیین جایگاه شورای فرهنگ عمومی؛
۲. انتشار دوره‌ای فعالیت‌های نهادها و ارگان‌ها نسبت به مصوبات شورا؛
۳. برگزاری نشست‌های پاسخگویی دبیرخانه و دستگاه‌های عضو به‌صورت منظم با مجموعه‌های فرهنگی؛

۴. اجرای تمام اقدام‌های یادشده درباره شوراهای فرهنگ عمومی شهرستان‌ها؛
۵. تخصیص منابع مالی از اعتبارات استان به میزان ۱٪ از اعتبارات استان به نهادهای علمی و پژوهشی وابسته به شورای فرهنگ عمومی؛
۶. برگزاری نشست‌های مستمر با مراکز علمی و پژوهشی استانی و شهرستانی در راستای نیازهای شورا؛
۷. تشکیل و ساماندهی منظم و دوره‌ای کارگروه‌های علمی و مشورتی برای دبیرخانه شورا؛
۸. الزام رسانه‌ها و تبلیغات شهری به در نظر گرفتن سهم مشخصی از تبلیغات به محصولات و کالاهای فرهنگی؛
۹. افزایش کمیّت و کیفیت نمایشگاه‌های عرضه و معرفی محصولات و کالاهای فرهنگی به‌ویژه در شهرستان‌ها؛
۱۰. تهیه دستورالعمل سبدهای فرهنگی خانوار در شورای فرهنگ عمومی؛
۱۱. ذائقه‌سنجی و نیازسنجی فرهنگی در راستای سوق دادن تولیدات فرهنگی به سمت نیازها و ذائقه‌ها؛
۱۲. تمرکززدایی و تسهیل در صدور مجوز تولیدات فرهنگی؛
۱۳. تأسیس صندوق به‌منظور حمایت از صنایع خلاق فرهنگی و فعالان این حوزه؛
۱۴. تدوین سند آمایش سرزمینی زیرساخت‌های فرهنگی استان و توزیع منابع و زیرساخت‌های فرهنگی مبتنی بر این سند.

فصل ششم: الزام‌های اجرایی و نظارت

مطابق با آیین‌نامه تدوین و اجرای برش‌های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور، موارد زیر مبنای عمل است:

اجرا

۱. شورای برنامه‌ریزی موظف است الزام‌های قانونی مورد نیاز برای اجرای برش استانی را از طریق مراجع ذیربط (کمیته تلفیق و ستاد، شورای عالی انقلاب فرهنگی، سازمان برنامه و بودجه کشور) پیگیری و تأمین نماید.
۲. مسئولیت اجرای برش استانی نقشه بر عهده دستگاه‌های اجرای ذیربط با استفاده حداکثری از ظرفیت گروه‌های فعال مردمی است.
۳. شورای برنامه‌ریزی برش استانی، نقشه را برای اجرا و مبادله موافقت‌نامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان، به دستگاه‌های اجرایی ذیربط ابلاغ می‌کند.

تبصره: دستگاه‌های اجرایی ذیربط موظفند بر اساس اقدام‌های استانی و فهرست برنامه‌ها و فعالیت‌ها، نسبت به مبادلهٔ موافقت‌نامه با سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی استان، اقدام کنند.

۴. نظارت و ارزیابی

الف) نظارت بر روند تدوین و اجرای برش‌های استانی نقشه و ارزیابی نتایج آثار آن‌ها برعهدهٔ شورای فرهنگ عمومی است. این شورا موظف است گزارش‌های مربوط را تهیه و برای نظارت عالی، به شورای فرهنگ عمومی بفرستد و گزارش نهایی توسط شورای فرهنگ عمومی به دبیرخانه ارسال شود. **تبصره:** شاخص‌های تحقق اهداف برش‌های استانی توسط دبیرخانه با همکاری شورای فرهنگ عمومی طراحی می‌شود.

ب) کارگروه موظف است گزارش عملکرد اجرای برش استانی نقشه را بر اساس شاخص‌های مذکور، به‌صورت فصلی و سالانه، تهیه و به شورای فرهنگ و دبیرخانه ارسال کند.

پ) دبیرخانه موظف است گزارش عملکرد سالانهٔ مجموعهٔ استان‌ها را به کمیتهٔ تلفیق و ستاد ارائه دهد.

ت) ستاد موظف است بر اساس نتایج حاصل از گزارش‌ها و ارزیابی‌ها، تصمیم‌های لازم دربارهٔ اصلاحات و تغییرات مورد نیاز را اتخاذ و نتیجه را به شورای عالی گزارش کند.

۵. هماهنگی بین برش‌های استانی نقشه

الف) مسئولیت ایجاد هماهنگی بین برش‌های استانی نقشه برعهده شورای فرهنگ عمومی است. این شورا موظف است گزارش‌های مربوط را تهیه و به دبیرخانه ارسال کند.

ب) شورای فرهنگ موظف است بر اساس دستورالعمل دبیرخانه، به‌طور مستمر اطلاعات مربوط به دستور جلسات و تصمیم‌های مربوط به فرایندهای تدوین و اجرای برش استانی نقشه را منتشر کند.

۶. افق زمانی

افق زمانی برش‌های استانی نقشه متناسب با قوانین برنامه‌های پنج‌ساله توسعه و بودجه سالانه کشور است.

فصل هفتم: نگاشت نهادی

در این فصل تعداد ۱۳۶ برنامه و فعالیت یا پروژه دستگامی، بر اساس اقدام‌های استانی و مأموریت‌های دستگاه‌ها نگارش یافته شده است. به عبارت دیگر، تقسیم کار بین دستگاه‌های استان انجام شده است که هر یک ناظر به تحقق یکی از مسائل فرهنگی استان و اقدام ملی مرتبط با آن است.

مسئله اول: کم‌توجهی به سبک زندگی ایرانی - اسلامی در جامعه

اقدام ملی ۱:

تهیه طرح جامع تولید و اجرای انواع برنامه‌های آموزشی، پژوهشی، اطلاع‌رسانی، نمایشی، تبلیغی و... در رسانه‌های جمعی به‌ویژه صدا و سیما و شبکه‌های استانی با هدف گفتمان‌سازی و ترویج فواید فرزندآوری و تبیین آثار منفی کاهش نرخ باروری با رعایت شرایط و مقتضیات راهبردی (راهبرد کلان ۴، اقدام ملی ۱)

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل صدا و سیما • اداره کل بهزیستی • دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی 	<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی 	<p>تشکیل کارگروه «هنری رسانه‌ای ترویج و نهادینه‌سازی فرزندآوری» ذیل شورای فرهنگ عمومی استان</p>	<p>برنامه‌ریزی برای تولید محتوای مناسب با محوریت ترویج و نهادینه‌سازی فرزندآوری با استفاده از ظرفیت رسانه‌های استان</p>
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی 	<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل صدا و سیما 	<p>تولید سریال، تله‌فیلم، نماهنگ، مستند و ... با موضوع تبیین آثار منفی کاهش نرخ باروری و ترویج فواید فرزندآوری در صدا و سیما استان</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • آستان قدس رضوی • شهرداری‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی 	<p>اختصاص بخش مشخصی از روزنامه‌ها و فضای تبلیغات شهری به تبیین آثار منفی کاهش نرخ باروری و ترویج فواید فرزندآوری (مصاحبه، گزارش و ...)</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل بهزیستی • اداره کل صدا و سیما • دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی 	<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی 	<p>تدوین طرح و ارائه گزارش‌های فصلی کارگروه هنری رسانه‌ای ترویج و نهادینه‌سازی فرزندآوری به شورای فرهنگ عمومی</p>	<p>برنامه‌ریزی برای بررسی و ارزیابی کمیت و کیفیت برنامه‌های فرهنگ‌سازی در حوزه فرزندآوری در فاصله‌های زمانی مناسب</p>
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل صدا و سیما • دانشگاه علوم پزشکی 	<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل تبلیغات اسلامی 	<p>افزودن مبحث «فواید فرزندآوری» به آموزش‌های پیش از ازدواج رسمی</p>	<p>برنامه‌ریزی و حمایت از آموزش‌های فرهنگ‌سازی در حوزه فرزندآوری</p>
<ul style="list-style-type: none"> • حوزه هنری انقلاب اسلامی • اداره کل تبلیغات اسلامی 	<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی 	<p>هماهنگی و همراه‌سازی فعالان و رسانه‌های پرمخاطب فضای مجازی در راستای تبیین آثار منفی کاهش نرخ باروری و ترویج فواید فرزندآوری</p>	<p>سازماندهی، هدایت و استفاده مناسب از ظرفیت شبکه‌های اجتماعی در تولید محتوا با محوریت فواید فرزندآوری</p>

اقدام ملی ۲:

برنامه‌ریزی برای تحقق ازدواج بهنگام، متناسب با شرایط و مقتضیات فرهنگی و بومی (راهبرد کلان ۳، اقدام ملی ۱۴)

اقدام‌های استانی	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	دستگاه مجری	دستگاه‌های همکار
تبیین، تبلیغ و الگوسازی از معیارهای صحیح همسرگزینی برای جوانان در معرض ازدواج	الزام آموزش مهارت‌های ازدواج و همسرگزینی در مقاطع دوره دوم متوسطه	اداره کل آموزش و پرورش	• اداره کل بهداشتی
	رصد و ارائه آموزش‌های مورد نیاز واسطه‌گران ازدواج در استان	اداره کل تبلیغات اسلامی	• اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی • اداره کل بهداشتی • اداره کل ورزش و جوانان • شهرداری‌ها
	حمایت مالی و محتوایی از مؤسسات تولید محتوای رسانه‌ای در امر معیارهای همسرگزینی	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	• اداره کل تبلیغات اسلامی • مدیریت حوزه علمیه • حوزه هنری انقلاب اسلامی
نظارت و جلوگیری از برنامه‌های	حمایت و بهره‌گیری از ظرفیت سمن‌های حوزه ازدواج در امر تبیین معیارهای صحیح همسرگزینی	استانداری	• فرمانداری • اداره کل ورزش و جوانان • نیروی انتظامی
	تهیه و تصویب دستورالعمل برگزاری گردهمایی‌های عمومی دولتی به شیوه ساده و دور از تجمعات توسط شورای فرهنگ عمومی	شورای فرهنگ عمومی	• دستگاه‌های عضو شورای فرهنگ عمومی

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
<ul style="list-style-type: none"> • نهادهای مردمی (سمن‌ها) • سازمان بازرسی • استانداری 	<p>اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی</p>	<p>رصد و اطلاع‌رسانی عمومی در مورد برنامه‌های مسرفانه و تجملاتی در نهادها و سازمان‌های دولتی توسط رسانه‌ها و مجموعه‌های مردمی</p>	<p>مسرفانه و تجملاتی در نهادها و ارگان‌های دولتی</p>
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل صدا و سیما • اداره کل بنیاد شهید و امور ایشانگران • اداره کل آموزش و پرورش • شهرداری‌ها 	<p>اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی</p>	<p>حمایت از انتشار محتوای تولید شده توسط مؤسسات و مجموعه‌های مردمی در راستای ترویج و تبلیغ نمونه‌ها و مصادیق ساده‌زیستی در سیره معصومین(ع)، امامین انقلاب و چهره‌های شاخص و تأثیرگذار مانند برخی مسئولان سابق و حاضر، خانواده‌های شهدا و... از طریق رسانه‌ها، مراکز آموزشی و تبلیغات شهری</p>	<p>محتواسازی، ارائه و تبلیغ الگوهای ساده‌زیستی و مصرف مناسب</p>
<ul style="list-style-type: none"> • شهرداری‌ها • اداره کل اوقاف و امور خبریه • اداره کل ورزش و جوانان • آستان قدس رضوی 	<p>اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی</p>	<p>تشویق و تقدیر از فعالان و اقدام‌های منجر به برگزاری غیرمسرفانه رویدادهای مهم زندگی فردی (مانند ازدواج، تولد، وفات، مهمانی‌ها، خانه‌داری و...) از طریق برگزاری همایش با تمرکز بر رسانه‌های استان</p>	

اقدام ملی ۳:

برنامه‌ریزی برای اصلاح نظام تعلیم و تربیت رسمی و غیررسمی به منظور ارتقای آگاهی‌ها، مهارت‌های زندگی اجتماعی و درونی‌سازی آموزه‌های اخلاق اجتماعی اسلام (راهبرد کلان ۷، اقدام ملی ۴)

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل صدا و سیما • استانداری • مدیریت حوزه علمیه • اداره کل آموزش و پرورش • اداره کل بهزیستی • اداره کل ورزش و جوانان • اداره کل تبلیغات اسلامی • دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی • کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان • ستاد امر به معروف و نهی از منکر 	<p>اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی</p>	<p>آموزش مهارت‌های زندگی فردی و اجتماعی با تأکید بر زیست عقیقانه به کودکان، نوجوانان و جوانان</p>	<p>ترویج سبک زندگی عقیقانه مبتنی بر سبک زندگی و رفتار امام رضا (ع) در جایگاه امام رئوف و مهربان و الگو و سیره رفتاری مردم مشهد و خراسان به عنوان مجاوران ایشان</p>
<ul style="list-style-type: none"> • استانداری • دستگاه‌های فرهنگی 	<p>اداره کل بهزیستی</p>	<p>برگزاری دوره‌های آموزشی و توجیهی مهارت‌های کنترل خشم، خودمراقبتی و مدیریت هیجانات عاطفی برای کارمندان، اصناف و اقشار مرتبط با مردم</p>	<p>و مهربان و الگو و سیره رفتاری مردم مشهد و خراسان به عنوان مجاوران ایشان</p>
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل صدا و سیما • حوزه هنری انقلاب اسلامی 	<p>اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی</p>	<p>حمایت از تولید محتوای رسانه‌ای و مردمی در راستای تبلیغ، ترویج و الگوسازی رفتارهای حسنه و محبت‌آمیز عمومی بین مردم</p>	<p>و مهربان و الگو و سیره رفتاری مردم مشهد و خراسان به عنوان مجاوران ایشان</p>

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
• دستگاه‌های فرهنگی	استانداری / شهرداری	الزام دستگاه‌ها به تدوین پیوست و کمک به اجرای مناسب‌سازی فضاهای اداری، دولتی و اماکن عمومی در راستای تسهیل ارتباطات و کاهش تنش	مناسب‌سازی کالبد و ساختارها در فضاهای اداری و عمومی در راستای کاهش تنش‌های عمومی و ایجاد فضای عقیقانه
• اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی • اداره کل کتابخانه‌های عمومی • کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان • اداره کل بهزیستی	اداره کل آموزش و پرورش	الزام اجرای ساعت کتاب‌خوانی کودک در مهدهای کودک و مراکز پیش‌دبستانی	
• آستان قدس رضوی • کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی • اداره کل کتابخانه‌های عمومی • اداره کل بهزیستی	اداره کل آموزش و پرورش	عضویت نمادین همه‌ی کودکان مهدها و پیش‌دبستانی‌ها و دانش‌آموزان مقطع ابتدایی در کتابخانه‌های مرکز خود	آشنایی با کتاب و ایجاد فرهنگ مطالعه در سنین قبل از دبستان با تمرکز بر مهدکودک‌ها، مراکز پیش‌دبستانی و دانش‌آموزان مقطع ابتدایی
• اداره کل کتابخانه‌های عمومی	اداره کل آموزش و پرورش	برگزاری جشنواره‌های کتاب‌خوانی در نواحی آموزش و پرورش در دوره‌های زمانی ماهانه و یا حداقل فصلی	
• اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی • اداره کل کتابخانه‌های عمومی • کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان	اداره کل آموزش و پرورش	ایجاد بخش‌های «جشنواره‌ها و مسابقات کتاب‌خوانی» و «معرفی کتاب» در سامانه «شاد»	

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
	• اداره کل کتابخانه‌های عمومی	جلب مشارکت سازمان‌ها، بنگاه‌های اقتصادی، صنعتی و سایر نهادهای بخش خصوصی برای ایجاد کتابخانه در محیط‌های کاری و اداری خود	افزایش امکان و سهولت دسترسی به کتاب و کتابخانه
• شهرداری‌ها • دستگاه‌های فرهنگی	اداره کل کتابخانه‌های عمومی - سازمان علمی - فرهنگی قدس رضوی	شناسایی میزان دسترسی‌پذیری کتابخانه‌ها در مناطق مختلف شهری و افزایش آن از طریق ایجاد، تغییر مکان یا استفاده از سایر اماکن موجود (مساجد و ...)	
• اداره کل آموزش و پرورش	اداره کل کتابخانه‌های عمومی	راه اندازی کتابخانه سیار	
• شهرداری‌ها	اداره کل کتابخانه‌های عمومی	راه‌اندازی و تقویت مراکز مطالعه و حمایت از برنامه‌های کاربردی حوزه کتاب با هدف دسترسی‌پذیری کتاب در اماکن عمومی مانند مترو، ایستگاه‌های اتوبوس، مراکز درمانی و ...	

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
• اداره کل صدا و سیما • شهرداری‌ها	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	اختصاص سهم ۵ درصدی به تبلیغ کتاب توسط کلیه نهادهای فعال در عرصه تبلیغات	افزایش تبلیغ و معرفی کتاب و کتابخوانی
• اداره کل کتابخانه‌های عمومی	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	طراحی سازوکار عرضه کتاب در شهرستان‌های کم‌برخوردار و فاقد کتاب‌فروشی از طریق کتاب‌فروشی‌های فعال	
• دستگاه‌های فرهنگی	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	جلب مشارکت نهادهای به اختصاص یا افزایش سهم خرید کتاب از بودجه فرهنگی خود در قالب توزیع بن کتاب به کارمندان (یا روش‌های دیگر)	همکاری دستگاه‌ها در فراهم کردن بودجه و شرایط لازم برای راه‌اندازی و حمایت از طرح‌های حمایتی فصلی کتاب برای کتابخوانان، ناشران و فروشگاه‌های کتاب

اقدام ملی ۴:

ساماندهی و گسترش زیرساخت‌ها، سازوکارها و فضاها، تقویت‌کننده شادابی و نشاط و اطمینان‌بخش در جامعه با حفظ اصول و ارزش‌های اسلامی (راهبرد کلان ۷، اقدام ملی ۱۷)

تبیین و ترویج الگوی ورزش و تفریحات سالم براساس تعالیم اسلام (راهبرد کلان ۵، اقدام ملی ۶)

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
	شهرداری‌ها	متوازن‌سازی توزیع نمادهای شهری بر اساس شاخص‌های ملی و استانی در شهرستان‌ها	فضاسازی مثبت در راستای افزایش امید به آینده
	شهرداری‌ها	تاسیس پارک‌نمادهای شهری (کمک به تأسیس)	
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی • اداره کل آموزش و پرورش • آستان قدس رضوی • اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی • اداره کل اوقاف و امور خیریه 	شهرداری‌ها	برگزاری رویدادهای محله‌محور مبتنی بر ظرفیت‌ها و افتخارات محلی در کل استان	
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی • شهرداری‌ها • اداره کل آموزش و پرورش 	اداره کل ورزش و جوانان	برگزاری مسابقات ورزشی با محوریت خانواده در سطوح محله، منطقه و شهر	
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی • آستان قدس رضوی • اداره کل ورزش و جوانان • اداره کل تبلیغات اسلامی 	شهرداری‌ها	حمایت از تولید و توزیع اقلام جشن‌ها برای تسهیل و کاهش هزینه‌های برگزاری جشن‌های مردمی	زمینه‌سازی برای افزایش مشارکت شهروندان و سازمان‌های مردم‌نهاد در انجام فعالیت‌های اجتماعی به‌ویژه با محوریت اجرای برنامه‌های شاد عمومی، مفرح و انسجام‌بخش
<ul style="list-style-type: none"> • آستان قدس رضوی • سپاه امام رضا(ع) 	شهرداری‌ها	الزام به تدوین آیین‌نامه برگزاری جشن‌های مردمی در فضاهای عمومی	
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی 	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی	آمایش سرزمینی مراکز فرهنگی، تفریحی و فراغتی در استان	توزیع عادلانه مراکز تفریحی و فرهنگی در سطح استان

اقدام ملی ۵:

نهادینه‌سازی مؤلفه‌ها و نمادهای فرهنگ ایثار، جهاد و شهادت و تفکر بسیجی در جامعه و اندیشه، باور، منش و رفتار مسئولان و مقابله با عوامل بازدارنده و تضعیف‌کننده آن (راهبرد کلان ۱۳، اقدام ملی ۹)

اقدام‌های استانی	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	دستگاه مجری	دستگاه‌های همکار
نهادینه‌کردن فرهنگ ایثار و شهادت در کودکان و نوجوانان	حضور و تجلیل از خانواده شهدا و یا جانبازان در مدارس در ایام مناسبتی	اداره کل آموزش و پرورش	<ul style="list-style-type: none"> بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس اداره کل بنیاد شهید و امور ایثارگران
	برگزاری برنامه‌های خاطره‌گویی و قصه‌گویی از دفاع مقدس برای کودکان و نوجوانان در مدارس	اداره کل آموزش و پرورش	<ul style="list-style-type: none"> بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس اداره کل بنیاد شهید و امور ایثارگران
	الزام مدارس به برگزاری برنامه بازدید دانش‌آموزان از مجموعه فرهنگی آیه‌ها، موزه دفاع مقدس و سایر اماکن موضوعی ایثار و شهادت (حداقل یک بازدید در سال تحصیلی)	اداره کل آموزش و پرورش	<ul style="list-style-type: none"> بنیاد حفظ آثار و ارزش‌های دفاع مقدس
	پرکردن خلأ کتاب‌های کودک و نوجوان مرتبط با شهدا و ایثارگران در کتابخانه‌های مدارس و کانون‌های پرورش فکری کودکان و نوجوانان	بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس	<ul style="list-style-type: none"> اداره کل آموزش و پرورش کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان اداره کل کتابخانه‌های عمومی اداره کل بنیاد شهید و امور ایثارگران

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
<ul style="list-style-type: none"> • استانداری • اداره کل ورزش و جوانان • اداره کل بهزیستی • نیروی انتظامی 	<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل بنیاد شهید و امور ایثارگران 	<ul style="list-style-type: none"> • حمایت مادی و محتوایی از شکل‌گیری سازمان‌های مردم‌نهادِ مروجِ ایثار و شهادت 	<ul style="list-style-type: none"> • استفاده از ظرفیت‌های مردمی برای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل تبلیغات اسلامی • اداره کل بنیاد شهید و امور ایثارگران • شهرداری‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> • بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس 	<ul style="list-style-type: none"> • برگزاری یادواره یا بزرگداشت شهدای هر محله در مسجد آن محل 	
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل بنیاد شهید و امور ایثارگران 	<ul style="list-style-type: none"> • بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس 	<ul style="list-style-type: none"> • ایجاد شبکه‌های ارتباطی مروجان فرهنگ ایثار و شهادت در استان 	
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی 	<ul style="list-style-type: none"> • حوزه هنری انقلاب اسلامی 	<ul style="list-style-type: none"> • تاسیس دبیرخانه مردمی هنر حماسی 	
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی • حوزه هنری انقلاب اسلامی • اداره کل بنیاد شهید و امور ایثارگران 	<ul style="list-style-type: none"> • بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس 	<ul style="list-style-type: none"> • برگزاری دوره‌های آموزشی بهره‌گیری از روش‌ها و ابزارهای نوین ارتباطی و هنری برای فعالان حوزه ایثار و شهادت 	<ul style="list-style-type: none"> • بهره‌گیری از ابزارهای نوین ارتباطی و هنری در ترویج فرهنگ ایثار و شهادت
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی • حوزه هنری انقلاب اسلامی • اداره کل بنیاد شهید و امور ایثارگران 	<ul style="list-style-type: none"> • بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس 	<ul style="list-style-type: none"> • حمایت و تأمین محتوا برای فعالان حوزه فرهنگ ایثار و شهادت در فضای مجازی 	

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
<ul style="list-style-type: none"> • دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی • اداره کل بنیاد شهید و امور ایثارگران 	<ul style="list-style-type: none"> بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس 	<ul style="list-style-type: none"> ایجاد سیر مطالعاتی فرهنگ ایثار و شهادت با تأکید بر سیره زیست فردی و اجتماعی شهیدان 	<ul style="list-style-type: none"> تأکید بر ابعاد زیست فردی و اجتماعی شهیدان در کنار ابعاد معنوی زیست ایشان
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل صدا و سیما • حوزه هنری انقلاب اسلامی • شهرداری‌ها • اداره کل آموزش و پرورش 	<ul style="list-style-type: none"> بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس 	<ul style="list-style-type: none"> تولید کتاب، نماهنگ، نقاشی متحرک (موشن گرافی)، داستان، خاطره‌گویی و قصه‌گویی با تأکید بر روش‌های ازدواج، همسرگزینی، تعامل با خانواده و دوستان، تفریح و سایر مؤلفه‌های زیست فردی و اجتماعی شهیدان 	

مسئله دوم: ضعف در فرهنگ میزبانی و مجاوری و نبود برنامه‌ریزی و انسجام در موضوع زیارت

اقدام ملی ۱:

طراحی و پیاده‌سازی الگوی تعاملات اجتماعی مبتنی بر فرهنگ اسلامی - ایرانی با تأکید بر خودباوری، جمع‌گرایی نهادی، نشاط، امیدواری، آینده‌نگری و خطرپذیری (راهبرد کلان ۵، اقدام ملی ۲)

اقدام‌های استانی	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	دستگاه مجری	دستگاه‌های همکار
تکمیل و نهایی کردن سند ملی زیارت	پیگیری تکمیل و نهایی‌سازی سند ملی زیارت	استانداری	<ul style="list-style-type: none"> فرمانداری شهرداری‌ها
بهبود نحوه تعامل مجاوران با زائران	برگزاری دوره‌های آموزشی «اصول مشتری‌مداری و رفتار مناسب با زائر» برای اصناف، بازاریان، هتلداران و مهمانپذیرهای مشهد (به‌ویژه مناطق زائرپذیر)	اداره کل صنعت، معدن و تجارت	<ul style="list-style-type: none"> استان قدس رضوی جهاد کشاورزی اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی شهرداری‌ها فرمانداری
	تقویت، تسریع و روزآمد کردن سازوکارهای نظارتی و رسیدگی به تخلفات اصناف، بازاریان، هتلداران و مهمانپذیرهای مشهد	اداره کل صنعت، معدن و تجارت	<ul style="list-style-type: none"> استانداری اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی جهاد کشاورزی فرمانداری
	الگوسازی، آموزش، تبلیغ و ترویج ارزش‌های مهمان‌نوازی و مدارا با زائران برای مجاوران توسط رسانه‌های استان	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	<ul style="list-style-type: none"> استان قدس رضوی شهرداری‌ها اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی اداره کل صدا و سیما

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
<ul style="list-style-type: none"> • سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی • دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی • آستان قدس رضوی • شهرداری‌ها • اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی • دفتر نمایندگی وزارت امور خارجه • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی • بنیاد امام رضا(ع) 	شورای فرهنگ عمومی	برگزاری همایش بین‌المللی گفتگوهای بین‌فرهنگی با محوریت میراث فرهنگی و معنوی خراسان	بهبود نحوه تعامل زائران با مجاوران
<ul style="list-style-type: none"> • بنیاد بین‌المللی امام رضا(ع) • شهرداری‌ها • آستان قدس رضوی 	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	برگزاری جشنواره ملی عکس رضوی	
<ul style="list-style-type: none"> • شهرداری‌ها • اداره کل تبلیغات اسلامی 	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	حمایت از راه‌اندازی تماشاخانه « زیارت و بصیرت »	
<ul style="list-style-type: none"> • استانداری 	سازمان علمی- فرهنگی قدس رضوی	تکمیل و توسعه موزه زنده زیارت	
<ul style="list-style-type: none"> • سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی • جامعه المصطفی العالمیه 	سازمان علمی- فرهنگی قدس رضوی	شناسایی و تقویت شبکه‌های فعال بین‌المللی در عرصه زائر و زیارت در راستای پاسخگویی به شبهات پیرامون زیارت، سیره و معارف اهل بیت (ع)	

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
	اداره کل تبلیغات اسلامی	برگزاری کارگاه‌های آموزشی حضور و مجازی «پاسخگویی به شبهات پیرامون موضوع زیارت و سیره و معارف اهل بیت(ع)» ویژه مبلغان	
<ul style="list-style-type: none"> • آستان قدس رضوی • اداره کل راه و شهرسازی • استانداری • اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی 	شهرداری مشهد	آموزش به زائران در راستای رعایت آداب و مسائل مرتبط با زیارت و گردشگری در بدو ورود به مشهد در قالب‌های مختلف رسانه‌ای - هنری (پروشور، جزوه، نماهنگ و...)	
<ul style="list-style-type: none"> • فرمانداری • آستان قدس رضوی • اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی • اداره کل فناوری ارتباطات و اطلاعات 	استانداری	یکپارچه‌سازی و یکسان‌سازی سامانه‌های الکترونیک و برخط دستگاه‌ها به‌منظور تسهیل در راهنمایی، هدایت، خدمات، اطلاع‌رسانی، شکایت و رسیدگی، نظام انتقادات و پیشنهادات، تقدیر و... به‌منظور سهولت کار زائران	افزایش کیفی خدمات به زائران

اقدام ملی ۲:

هوشمندسازی نظام مدیریت فرهنگی کشور برای پیش‌بینی، پیشگیری و مقابله با حوادث، بحران‌ها و آسیب‌های فرهنگی (راهبرد کلان ۱۳، اقدام ملی ۱-۲)

اقدام‌های استانی	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	دستگاه مجری	دستگاه‌های همکار
تکمیل و نهایی کردن سند ملی زیارت	پیگیری جهت تکمیل شدن سند ملی زیارت	استانداری	
	تدوین برش استانی و شهرستانی سند ملی زیارت	استانداری	
طراحی و اجرای ساختاری منسجم و واحد برای مدیریت در عرصه زائر و زیارت	الزام سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی به اخذ تأییدیه برنامه دستگاه‌ها از کارگروه زیارت ذیل شورای فرهنگ عمومی	استانداری	• شورای فرهنگ عمومی
	حمایت از طرح‌های پژوهشی در زمینه تبیین آثار فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی زیارت و جایگاه زیارت در سند مهندسی فرهنگی کشور	سازمان علمی-فرهنگی آستان قدس رضوی	• مدیریت حوزه علمیه • دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی • جهاد دانشگاهی مشهد
	حمایت از طرح‌های مطالعاتی و پژوهشی در زمینه تبیین سیره و معارف رضوی به‌ویژه فرهنگ زیارت و میزبانی شایسته	سازمان علمی-فرهنگی آستان قدس رضوی	• مدیریت حوزه علمیه • دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی • جهاد دانشگاهی مشهد
	هم‌افزایی مراکز پژوهشی فعال در حوزه ترویج فرهنگ و معارف اهل بیت (ع)، به‌ویژه فرهنگ و سیره رضوی	سازمان علمی-فرهنگی آستان قدس رضوی	• مدیریت حوزه علمیه • دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی • جهاد دانشگاهی مشهد

اقدام ملی ۳:

- تهیه و تصویب سند جامع الگوی اسلامی - ایرانی شهرسازی و مسکن با تأکید بر:
 - تهیه و تصویب سند حوزه معماری و تهیه سند جامع ارتقای کیفی سیما و منظر شهری برای شهرهای دارای طرح جامع؛
 - حمایت از ساخت و ساز هماهنگ با اقلیم و الگوهای سنتی معماری اسلامی - ایرانی و احتراز از معرفی و ترویج فضاهای زیستی بیگانه و متضاد با فرهنگ ملی؛
 - بررسی و تصویب طرح‌های بناهای عمومی و دولتی مهم و تأثیرگذار در سیمای شهری و روستایی از لحاظ معماری و طراحی شهری؛
 - تهیه الگوهای معماری مسکن معاصر بر اساس آموزه‌های معماری اسلامی - ایرانی (راهبرد کلان ۵، اقدام ملی ۲۱)

اقدام‌های استانی	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	دستگاه مجری	دستگاه‌های همکار
تقویت و جهت‌دهی ساختارهای اجرایی و نظارتی در حوزه معماری و شهرسازی شهر مشهد به سمت الگوی معماری اسلامی - ایرانی	تهیه پیوست فرهنگی - زیارتی بناهای کلانشهر مشهد (به‌ویژه بافت حریم حرم)	شهرداری مشهد	<ul style="list-style-type: none"> اداره کل اوقاف و امور خیریه اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی شورای فرهنگ عمومی
	تهیه الگوهای معماری اسلامی - ایرانی برای مسکن بومی	شهرداری مشهد	<ul style="list-style-type: none"> دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی اداره کل راه و شهرسازی اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی
	الزام شورای شهر مشهد به ارائه گزارش مستمر از اجرای طرح معماری اسلامی - ایرانی در نما و منظر شهری (مصوب شورای شهر مشهد) به شورای فرهنگ عمومی	فرمانداری	<ul style="list-style-type: none"> شورای اسلامی شهر مشهد شهرداری مشهد

اقدام ملی ۴:

برنامه‌ریزی برای ارتقای سطح امنیت فرهنگی و مقابله نظام‌مند با تهدیدها و آسیب‌های جنگ نرم همچون هویت‌زدایی، هویت‌سازی کاذب، ناامنی و بی‌اعتمادی فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی، القای ناکارآمدی نظام اسلامی و تخریب شخصیت‌ها (راهبرد کلان ۱۳، اقدام ملی ۱-۴)

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
	اداره کل تیلیغات اسلامی	برگزاری کارگاه جریان‌شناسی نحله‌های انحرافی و ضالّه	تقویت جریان‌های مردمی فعال در مقابله با جریان‌های مهاجم و نامتجانس
	اداره کل تیلیغات اسلامی	برگزاری دوره تربیت مدرس تخصصی	
<ul style="list-style-type: none"> اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی اداره کل تیلیغات اسلامی حوزه هنری انقلاب اسلامی نهادهای امنیتی و اطلاعاتی 	استانداری	ایجاد و حمایت از سامانه مردمی سوت‌زنی فرهنگی و اجتماعی	
<ul style="list-style-type: none"> مدیریت حوزه علمیه اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی 	اداره کل تیلیغات اسلامی	آگاهی‌بخشی و آموزش به چهره‌های شناخته‌شده و تأثیرگذار مذهبی و فرهنگی نسبت به جریان‌های مهاجم و نامتجانس در راستای تأثیرگذاری بر جامعه مخاطب خود	اصلاح نگرش متولیان و مؤثرین فرهنگی نسبت به برنامه‌ریزی فرهنگی - هنری در راستای تضعیف فرهنگ‌های مهاجم و نامتجانس
<ul style="list-style-type: none"> دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی 	شورای فرهنگ عمومی- اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	انجام پژوهش‌های جریان‌شناسی فرهنگی خراسان رضوی و به‌روز رسانی یافته‌ها در بازدهای زمانی مناسب	

مسئله سوم: کم توجهی به توانمندسازی فرهنگی - اجتماعی حاشیه نشینان (مشهد، نیشابور، سبزوار و ...)

اقدام ملی ۱:

تقویت و تحکیم ارتباطات عمومی در سطوح میان فردی، خانوادگی و اجتماعی با محوریت تقوای الهی و بصیرت دینی به منظور افزایش انسجام و وحدت ملی (راهبرد کلان ۱۳، اقدام ملی ۷)

اقدام‌های استانی	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	دستگاه مجری	دستگاه‌های همکار
تقویت فرهنگ مدارا و چندگانگی فرهنگی با استفاده از رسانه‌های استانی با تمرکز بر حاشیه شهر	برگزاری کلاس‌های آموزش مهارت‌های زندگی فردی و اجتماعی	شهرداری‌ها	<ul style="list-style-type: none"> • سپاه امام رضا(ع) • اداره کل تبلیغات اسلامی • دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی • اداره کل بهزیستی • فرمانداری
توسعه فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد در راستای گسترش فعالیت‌های جمعی مدنی	برگزاری دوره‌های آموزشی توانمندسازی گروه‌های مردمی حاشیه شهر با محوریت فرهنگ مطالبه‌گری	دانشگاه‌ها (بسیج دانشجویی)	<ul style="list-style-type: none"> • شهرداری‌ها • بسیج سازندگی • کمیته امداد امام خمینی • اداره کل بهزیستی
	آموزش سازمان‌های مردم‌نهاد مستقر در حاشیه شهر	شهرداری‌ها	<ul style="list-style-type: none"> • سپاه امام رضا(ع) • اداره کل تبلیغات اسلامی
	افزایش سهم صدور مجوز و تسهیل فرایند تشکیل‌های مردم‌نهاد در حاشیه شهر	استانداری	<ul style="list-style-type: none"> • دستگاه‌های عضو شورای برنامه‌ریزی
	افزایش سهم حمایت‌های مالی دستگاه‌ها از تشکیل‌های مردم‌نهاد در حاشیه شهر	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی	<ul style="list-style-type: none"> • دستگاه‌های عضو شورای برنامه‌ریزی • دستگاه‌های فعال در حاشیه شهر

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
<ul style="list-style-type: none"> • بسیج سازندگی • استانداری • فرمانداری 	شهرداری‌ها	جذب مشارکت مردم حاشیه شهر در فعالیت‌های شهری از طریق افزایش اختیارات شورای اجتماعی محلات و توسعه گروه‌های جهادی مردمی	
<ul style="list-style-type: none"> • حوزه هنری انقلاب اسلامی • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی 	اداره کل صدا و سیما	تولید محصولات رسانه‌ای در قالب مستند، کلیپ، سرود و منشورات با موضوع حساس‌سازی نسبت به شکاف طبقاتی	
	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی	حمایت از پژوهش‌ها و نهادهای مرتبط با حاشیه شهر در مراکز مطالعاتی و پژوهشی	رصد مستمر مداوم وضعیت فرهنگی مناطق حاشیه‌ای از نظر آسیب‌های آن

اقدام ملی ۲:

حمایت از تأسیس، گسترش، توانمندسازی و متناسب‌سازی دستگاه‌ها، نهادها و شبکه‌های فرهنگی - اجتماعی (دولتی، عمومی و مردمی) با رویکرد اسلامی، انقلابی و ارتقای سطح مشارکت آن‌ها در تصمیم‌سازی، تصمیم‌گیری و اجرای فعالیت‌های فرهنگی کشور (راهبرد کلان ۱۲، اقدام ملی ۶)

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
<ul style="list-style-type: none"> • سازمان مدیریت و برنامه ریزی • شهرداری‌ها • استانداری 	دانشگاه‌ها	شناسایی و اشراف کمی و کیفی بر خرده فرهنگ‌های حاشیه شهر	رصد مستمر مداوم وضعیت فرهنگی مناطق حاشیه‌ای از نظر آسیب‌های آن
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی 	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	شناسایی ابعاد فرهنگی اجتماعی ظرفیت خرده فرهنگ‌های حاشیه شهر	
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی 	اداره کل صدا و سیما	الگوسازی از افراد و مؤلفه‌های خرده فرهنگ‌های حاشیه شهر با استفاده از رسانه‌های استانی	
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی • حوزه هنری انقلاب اسلامی • اداره کل تبلیغات اسلامی 	شهرداری‌ها	ایجاد نقاط گردشگری شهری با استفاده از جذابیت‌ها و ظرفیت‌های فرهنگی و هنری خرده فرهنگ‌های حاشیه شهر (فرهنگ پوشش، فرهنگ غذایی، آداب و رسوم)	برجسته‌سازی ظرفیت‌های فرهنگی، اجتماعی و انسانی خرده فرهنگ‌های حاشیه شهر
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی • اداره کل صنعت، معدن و تجارت 	شهرداری‌ها	حمایت از بازارهای بومی و محلی مستقر در حاشیه شهر	
	کمیته امداد	مدیریت یکپارچه تمامی خیریه‌ها و تشکل‌های مردمی از طریق سامانه مراکز نیکوکاری امداد با هدف جلوگیری از موازی‌کاری و سوق دادن کمک‌ها و منابع به حاشیه شهرها	ایجاد هماهنگی فعالیت بین دستگاه‌های فرهنگی استان و پرهیز از جزیره‌ای عمل کردن آن‌ها در حوزه فرهنگ کار و کارآفرینی در حاشیه شهر

اقدام ملی ۳:

تقویت فرهنگ خوداتکایی و تولیدمحوری روستاها و اصلاح نگرش جامعه به روستا و زندگی روستایی (راهبرد کلان ۸، اقدام ملی ۲)

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
• دستگاه‌های فرهنگی	استانداری	تهیه شناسنامه فرهنگی و اجتماعی روستاهای نزدیک شهرهای بزرگ و مهاجرپذیر (و در صورت امکان تمام روستاهای استان) و تمرکز اقدامات فرهنگی و اجتماعی مبتنی بر این شناسنامه	بالا بردن شأن و منزلت فرهنگی و اجتماعی روستاییان و روستائیشینی و کاهش حس پایین‌بودن جایگاه روستاییان
• دستگاه‌های فرهنگی	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	برنامه‌ریزی و نظارت بر برگزاری یا افزایش کمی و کیفی جشنواره‌های فرهنگی، اجتماعی، مذهبی، بومی و محلی در روستاهای استان	
	اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	افزایش امکانات و زمینه‌های گردشگری روستایی در استان	
	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	برگزاری کارگاه آموزشی برای تغییر نگرش متولیان و مؤثرین فرهنگی و رسانه‌ای نسبت به جایگاه روستاییان	

اقدام ملی ۴:

تیین و ترویج اخلاق و فرهنگ اسلامی کار، کار جمعی، جهاد اقتصادی، کارآفرینی، تولید ثروت، کسب رزق حلال، مشارکت و رقابت سالم اقتصادی و پرداخت مالیات به مثابه وظیفه و ارزش ملی برای تأمین عزت جامعه اسلامی و آحاد آن (راهبرد کلان ۸، اقدام ملی ۱)

اقدام‌های استانی	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	دستگاه مجری	دستگاه‌های همکار
تقویت هویت و ارتقای مهارت‌های سازمان‌های مردم نهاد حاشیه شهر	معرفی و الگوسازی کارآفرینان حاشیه شهر با استفاده از ظرفیت رسانه‌های استان	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	• شهرداری‌ها
	آموزش و حمایت از سازمان‌های مردم‌نهاد کارآفرین، دانش‌بنیان و ... در حاشیه شهر	اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی	• استانداری • شهرداری‌ها • اداره کل صنعت، معدن و تجارت • دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی • سازمان فنی حرفه‌ای • اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی
تنوع‌بخشی و توسعه اشتغال‌زایی در حاشیه شهر	ارائه تسهیلات کم‌بهره اشتغال به زنان سرپرست خانوار	اداره کل کمیته امداد	• سازمان فنی حرفه‌ای • اداره تعاون، کار و رفاه اجتماعی
	توسعه و ترویج تعاونی ایجاد اشتغال در حاشیه شهر	اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی	• شهرداری‌ها
	حمایت از ایجاد بیش از ۵۰۰ کارگاه صنایع‌دستی در حاشیه شهر	اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	• شهرداری‌ها • اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی

اقدام ملی ۵:

معرفی و الگوسازی زندگی و سیره شهدا و ایثارگران انقلاب اسلامی، جهاد و دفاع مقدس به عنوان الگوهای عملی جوانان (راهبرد کلان ۲، اقدام ملی ۸)

اقدام‌های استانی	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	دستگاه مجری	دستگاه‌های همکار
ثبت هویت تاریخی حاشیه شهر از طریق نهضت تاریخ شفاهی و الگوسازی از چهره‌های انقلابی ساکن در حاشیه شهر	معرفی، بازنمایی و شخصیت‌پردازی از چهره‌های انقلابی ساکن در حاشیه شهر با استفاده از ظرفیت رسانه‌های استان	اداره کل صدا و سیما	<ul style="list-style-type: none"> اداره کل آموزش و پرورش حوزه هنری انقلاب اسلامی اداره کل بنیاد شهید و امور ایثارگران
	قدردانی و تکریم از الگوهای هویت‌ساز در حاشیه شهر در قالب برگزاری مراسم گرامیداشت، تجربه‌گویی و...	شهرداری‌ها	<ul style="list-style-type: none"> اداره کل صدا و سیما اداره کل آموزش و پرورش اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی
	راه‌اندازی نهضت مردمی تاریخ شفاهی انقلاب اسلامی	حوزه هنری انقلاب اسلامی	
	تولید فیلم مستند و داستانی بر اساس تاریخ شفاهی انقلاب	اداره کل صدا و سیما	<ul style="list-style-type: none"> بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس آستان قدس رضوی مدیریت حوزه علمیه اداره کل تبلیغات اسلامی دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی
	تولید محصولات نمایشی (فیلمنامه، نمایشنامه و...) بر اساس تاریخ شفاهی انقلاب	حوزه هنری انقلاب اسلامی	<ul style="list-style-type: none"> اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
• دستگاه‌های فرهنگی	اداره کل تبلیغات اسلامی	برگزاری دوره‌های آموزشی فرهنگ تقرب و حمایت از ویژه‌برنامه‌های هفته وحدت	تقویت هویت انقلابی از طریق تقرب بین مذاهب اسلامی
• دستگاه‌های فرهنگی	اداره کل تبلیغات اسلامی	حمایت از چهره‌های تقریبی در قالب مناسبت‌ها و تشکل‌ها	
• دستگاه‌های فرهنگی	اداره کل تبلیغات اسلامی	برگزاری نشست صمیمی با اهل سنت	

مسئله چهارم: ساماندهی فعالیت‌های فرهنگی نوین (ضعف) ساماندهی فضای مجازی و ضعف سواد رسانه‌ای با تأکید بر تولید محتوا)

اقدام ملی ۱:

آموزش عمومی برای ارتقای بصیرت و سواد رسانه‌ایِ آحاد جامعه معطوف به ارزش‌ها و دانش بومی و اسلامی (راهبرد کلان ۱۰، اقدام ملی ۱۰)

اقدام‌های استانی	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	دستگاه مجری	دستگاه‌های همکار
افزایش سواد رسانه‌ای در استان	آموزش سواد رسانه‌ای به دانش‌آموزان در تمام مقاطع تحصیلی در قالب فوق برنامه (فارغ از آموزش‌های رسمی) و همچنین معلمان آموزش و پرورش، دانشجویان، کارمندان و کارکنان نهادهای دولتی و غیردولتی و عمومی مردم	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	<ul style="list-style-type: none"> اداره کل آموزش و پرورش دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی نهاد نمایندگی و دفاتر فرهنگ در دانشگاه‌ها اداره کل صدا و سیما
	راه‌اندازی مرکز تولید محتوای مجازی	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	<ul style="list-style-type: none"> وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
	آموزش به مجموعه‌های مردمی در راستای بصیرت‌افزایی و روشنگری در فضای مجازی	سپاه امام (رضاع)	<ul style="list-style-type: none"> سازمان‌های مردم نهاد
	برگزاری دوره تربیت‌مربی سواد رسانه‌ای به‌ویژه برای روحانیون جهت انتقال به مخاطبان در جلسات، هیئت‌ها و مجامع مذهبی	اداره کل تبلیغات اسلامی	<ul style="list-style-type: none"> مدیریت حوزه علمیه اداره کل اوقاف و امور خیریه اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی
	برگزاری جشنواره استانی و شهپرستانی سواد رسانه‌ای و حمایت از فعالان این حوزه	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	<ul style="list-style-type: none"> حوزه هنری انقلاب اسلامی اداره کل صدا و سیما اداره کل آموزش و پرورش

اقدام ملی ۲:

حمایت از تبیین و تولید نظام‌مند و اثرگذار محتوای رسانه‌ای مبتنی بر آموزه‌های اسلامی، انقلابی و ارزش‌های اخلاقی (راهبرد کلان ۱۰، اقدام ملی ۱۰)

اقدام‌های استانی	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	دستگاه مجری	دستگاه‌های همکار
تشویق و حمایت از نهادها، مجموعه‌ها و نیروهای درون‌گفتمان انقلاب اسلامی به حضور و تولید محتوا در فضای مجازی	ایجاد معیار ارزیابی دستگاه‌های استان مبتنی بر میزان تولیدات فضای مجازی	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی	• شورای برنامه ریزی
	تشکیل شورای هماهنگی و ساماندهی فعالان فضای مجازی استان	استانداری	• دستگاه‌های فرهنگی
	تدوین آئین‌نامه حمایت از مجموعه‌های مردمی فعال در فضای مجازی در حوزه‌ی گفتمان انقلاب اسلامی	استانداری	• دستگاه‌های فرهنگی
	تصویب الزام نهادها به تهیه پیوست فضای مجازی برای تمامی فعالیت‌های مذهبی، هنری و اجتماعی	شورای فرهنگ عمومی - اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	• دستگاه‌های فرهنگی

اقدام ملی ۳:

حمایت از ایجاد و گسترش تشکل‌های مردم‌نهاد با محوریت موضوعات و ارزش‌های اسلام ناب در جامعه و فضای مجازی (راهبرد کلان ۵، اقدام ملی ۶)

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
<ul style="list-style-type: none"> • حوزه هنری انقلاب اسلامی • اداره کل صدا و سیما • اداره کل آموزش و پرورش • دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی 	<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی 	<ul style="list-style-type: none"> • برگزاری دوره‌های آموزشی تولیدات چندرسانه‌ای، دیجیتال، بازی‌های رایانه‌ای، برنامه‌های کاربردی و... در مدارس و دانشگاه‌ها و فضای عمومی جامعه به‌ویژه در شهرستان‌های استان 	<p>حمایت از مجموعه‌های مردمی درون گفتمان انقلاب اسلامی فعال در فضای مجازی</p>
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی • بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس • استانداری 	<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی 	<ul style="list-style-type: none"> • برگزاری جشنواره‌ها و مسابقات محلی و شهرستانی و استانی در زمینه تولیدات و فعالیت‌های نوین فرهنگی 	
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی • صدا و سیما 	<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل صدا و سیما 	<ul style="list-style-type: none"> • معرفی و تبلیغ فعالیت‌ها و تولیدات مناسب فرهنگ مردمی در رسانه‌های استان به‌ویژه صدا و سیما استانی 	
<ul style="list-style-type: none"> • استانداری 	<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی 	<ul style="list-style-type: none"> • ساماندهی و شبکه‌سازی فعالان و تولیدکنندگان حوزه‌های فرهنگی نوین در شهرستان‌ها 	
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل تأمین اجتماعی 	<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی 	<ul style="list-style-type: none"> • حمایت‌های مالی و اجتماعی مانند بیمه، وام قرض‌الحسنه و... از تولیدکنندگان و فعالان حوزه‌های فرهنگی نوین 	
<ul style="list-style-type: none"> • دستگاه‌های فرهنگی 	<ul style="list-style-type: none"> • استانداری 	<ul style="list-style-type: none"> • ایجاد شورای مشترک هماهنگی شتاب‌دهنده‌ها و مراکز رشد صنایع فرهنگی و خلاق با نهادهای فرهنگی حاکمیتی استان 	
<ul style="list-style-type: none"> • دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی 	<ul style="list-style-type: none"> • استانداری 	<ul style="list-style-type: none"> • ایجاد شتاب‌دهنده مبارزه با فقر 	
<ul style="list-style-type: none"> • پارک علم و فناوری 	<ul style="list-style-type: none"> • سازمان علمی-فرهنگی قدس رضوی 	<ul style="list-style-type: none"> • تأسیس دفتر نوآوری‌های فرهنگی آستان قدس رضوی 	

مسئله پنجم: نبودِ مدیریتِ یکپارچهٔ فرهنگی با تأکید بر اقتصادِ فرهنگ و هنر

اقدام ملی ۱:

طراحی و استقرار نظام ارزیابی عملکرد مسئولیت فرهنگی و اجتماعی دستگاه‌های اجرایی و ارتقای جایگاه سازمانی آن‌ها (راهبرد کلان ۱۲، اقدام ملی ۲۱)

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
• دستگاه‌های عضو شورای فرهنگ عمومی	شورای فرهنگ عمومی - اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	جلب مشارکت تشکل‌ها و موسسات فرهنگی و رسانه‌ای در تبیین جایگاه شورای فرهنگ عمومی	تبیین جایگاه شورای فرهنگ عمومی استان و افزایش سطح مطالبه‌گری از شورا متناسب با جایگاه آن
• دستگاه‌های عضو شورای فرهنگ عمومی	شورای فرهنگ عمومی - اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	انتشار دوره‌ای فعالیت‌های نهاده‌ها و ارگان‌ها از مصوبات شورا	
• دستگاه‌های عضو شورای فرهنگ عمومی	شورای فرهنگ عمومی - اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	برگزاری نشست‌های پاسخگویی دبیرخانه و دستگاه‌های عضو به‌صورت منظم با مجموعه‌های فرهنگی	
	شورای فرهنگ عمومی - اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	اجرای تمام اقدام‌ها در شوراهای فرهنگ عمومی شهرستان‌ها	

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
<ul style="list-style-type: none"> • استانداری • سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی 	<p>شورای فرهنگ عمومی - اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی</p>	<p>تخصیص منابع مالی از محل ۲٪ از اعتبارات قانونی به نهادهای علمی و پژوهشی وابسته به شورای فرهنگ عمومی</p>	<p>تقویت عقیده علمی و پژوهشی شورا در راستای اشرافِ حداکثری بر وضعیت فرهنگی استان و به‌روز بودن این اشراف</p>
<ul style="list-style-type: none"> • دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی 	<p>شورای فرهنگ عمومی - اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی</p>	<p>برگزاری نشست‌های مستمر با مراکز علمی و پژوهشی استانی و شهرستانی در راستای نیازهای شورا</p>	
	<p>شورای فرهنگ عمومی - اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی</p>	<p>تشکیل و ساماندهی منظم و دوره‌ای کارگروه‌های تخصصی دبیرخانه شورا</p>	

اقدام ملی ۲:

برنامه‌ریزی برای افزایش سهم کالاها و محصولات فرهنگی - مذهبی در سبد مصرفی خانوار، به‌ویژه خانواده‌های روستایی و عشایری (راهبرد کلان ۵، اقدام ملی ۹)

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
<ul style="list-style-type: none"> • شهرداری‌ها • اداره کل صدا و سیما 	<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی 	<ul style="list-style-type: none"> • الزام رسانه‌ها و تبلیغات شهری به اختصاص سهم مشخصی از تبلیغات به محصولات و کالاهای فرهنگی 	<ul style="list-style-type: none"> • حمایت از معرفی محصولات و کالای فرهنگی و هنری
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل صنعت، معدن و تجارت • اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی • شهرداری‌ها • آستان قدس رضوی 	<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی 	<ul style="list-style-type: none"> • افزایش کمیّت و کیفیت نمایشگاه‌های عرضه و معرفی محصولات و کالاهای فرهنگی به‌ویژه در شهرستان‌ها 	<ul style="list-style-type: none"> • هدفمند کردن اعتبارات فرهنگی استان
<ul style="list-style-type: none"> • دستگاه‌های عضو شورای فرهنگ عمومی 	<ul style="list-style-type: none"> • شورای فرهنگ عمومی - اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی 	<ul style="list-style-type: none"> • تهیه دستورالعمل و اجرای سبد فرهنگی خانوار در شورای فرهنگ عمومی 	<ul style="list-style-type: none"> • هدفمند کردن اعتبارات فرهنگی استان
<ul style="list-style-type: none"> • دانشگاه‌ها و مراکز مطالعاتی 	<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی 	<ul style="list-style-type: none"> • ذائقه‌سنجی و نیازسنجی فرهنگی در راستای همسوس کردن تولیدات فرهنگی با نیازها و ذائقه‌ها و جهت‌دهی آن‌ها به تولیدات فرهنگی هدف‌گذاری شده 	<ul style="list-style-type: none"> • حمایت از تولیدات کالا و محصولات فرهنگی متناسب با ذائقه مخاطب
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی • اداره کل صنعت، معدن و تجارت • استانداری • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی • دستگاه‌های فرهنگی 	<ul style="list-style-type: none"> • سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی 	<ul style="list-style-type: none"> • تمرکززدایی و تسهیل در صدور مجوز تولیدات فرهنگی 	<ul style="list-style-type: none"> • حمایت از تولیدات کالا و محصولات فرهنگی متناسب با ذائقه مخاطب
<ul style="list-style-type: none"> • اداره کل صنعت، معدن و تجارت • اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی • دستگاه‌های فرهنگی 	<ul style="list-style-type: none"> • استانداری 	<ul style="list-style-type: none"> • تأسیس صندوق به‌منظور حمایت از صنایع خلاق فرهنگی و فعالان این حوزه 	<ul style="list-style-type: none"> • حمایت از معرفی محصولات و کالای فرهنگی و هنری

اقدام ملی ۳:

برنامه‌ریزی برای شناسایی، ساماندهی، ارتقای توانایی‌ها و به‌کارگیری منابع انسانی، فکری، فرهنگی و اجتماعی خلاق و مؤثر در امور منطقه‌ای و استانی (راهبرد کلان ۱۳، اقدام ملی ۱۵)

دستگاه‌های همکار	دستگاه مجری	برنامه‌ها و فعالیت‌های دستگاهی	اقدام‌های استانی
• استانداری	سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی	تدوین سند آمایش سرزمینی زیرساخت‌های فرهنگی و توزیع منابع و زیرساخت‌های فرهنگی مبتنی بر این سند	فراهم‌کردن بستر برنامه‌ریزی مؤثر و دقیق فرهنگی - اجتماعی

تجربه‌نگاری سند برشِ استانی نقشهٔ مهندسی فرهنگی استان خراسان رضوی

مقدمه

پس از آنکه به پیشنهاد دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی کشور «آئین‌نامه تدوین و اجرای برش‌های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور» در تاریخ ۲۳ اسفند ۱۳۹۹ در هشتمین جلسه ستاد هماهنگی نقشه مهندسی فرهنگی کشور به تصویب رسید و در ۱۴ فروردین ۱۴۰۰ به دستگاه‌های متولی ابلاغ گردید، دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی استان، مسئول تدوین این سند برای خراسان رضوی گردید.

تجربهٔ تدوین این سند، الگوی مناسبی است از تعامل بین‌دستگاهی و همکاری و هماهنگی میان بخش‌های مختلف اداری و اجرایی استان که می‌تواند به‌عنوان مدلی مناسب در سایر حوزه‌ها نیز مورد استفاده قرار گیرد. فرایند طی شده از زمان

الزام استان‌ها به تدوین این سند در استان تا زمان تصویب و رونمایی از آن، نشان داد با وجود تغییرات مدیریتی کلان در سطح استان (متعاقب تغییر دولت) که عموماً این امور را با چالش مواجه می‌سازد، با توجه به اینکه فرایند مناسبی برای طراحی و تدوین این سند از ابتدا در استان پایه‌گذاری شده بود، این تغییر و تحولات نتوانست بر روند تدوین آن خلل چندانی وارد کند.

در این میان، نمی‌توان از همراهی و همدلی نهادهای دخیل در این زمینه چشم‌پوشی کرد که با حضور فعالانه و مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها و جلسات کارشناسی، علاوه بر آنکه تلاش کردند تا سندی درخور و شایسته استان خراسان رضوی (با کلیه پیچیدگی‌ها و زوایای مختلف فرهنگی آن) تدوین شود، نقش خود را به‌خوبی در این سند ایفا کردند. همچنین، مدیریت کلان استانی - از نماینده محترم ولی فقیه در استان تا استاندار محترم - نیز با حمایت‌های لازم و مفید خود، علاوه بر تسریع در فرایند تدوین سند، به‌نوعی اجرای آن را در گام‌های بعدی تضمین کردند.

بیان مسئله و ضرورت آن

پس از ابلاغ آئین‌نامه تدوین و اجرای برش‌های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور، چند موضوع و مسئله مهم وجود داشت که فرایند تدوین این سند را با چالش همراه می‌کرد. طبق بررسی‌های انجام شده، تدوین سند نیازمند پرداختن به چند محور اساسی تا دستیابی به اولویت‌های هر استان بود؛ مواردی که در صورت نبود تدبیر مناسب، می‌توانست تدوین سند را با چالش‌های مهم و اساسی روبه‌رو سازد. بررسی‌ها نشان می‌داد برای تدوین سندی شایسته و مطابق با آنچه

در آئین‌نامه به‌درستی پیش‌بینی شده بود، استان نیازمند این بود که به موارد مهم زیر توجه ویژه‌ای داشته باشد:

- اجماع نظر نسبت به مسائل اولویت‌بندی شده؛^۱
- نگاه فرهنگی به مسئله: تأکید بر ریشه‌ها و اولویت حل مسئله؛^۲
- فعال‌کردن و استفاده از ظرفیت‌های مردمی؛^۳

در این میان و مطابق با آئین‌نامه، مسائل فرهنگی اولویت‌دار استان باید در یک بازه زمانی، مشخص و تعیین شود. این مهم علاوه بر همکاری بین دستگاهی، به‌لحاظ علمی نیز ملزم به انجام طرح‌های پژوهشی و استفاده از داده‌هایی بود که از طریق فنون مناسب تحقیق، به‌دست آمده باشند. علاوه بر آن، مسائل مهم دیگری هم بود که لازم بود دستگاه‌های استانی نیز آن‌ها را مطرح کنند و به فراخور روش تدوین‌شده، به اجماع نظری نهایی برای دستیابی به پنج اولویت نهایی دست یافت. از این‌رو، مسئله مهم در تدوین این سند این بود که مبتنی بر چارچوب تدوین‌شده در آئین‌نامه، بتوان به بهترین نحو ممکن، مسائل را دسته‌بندی و شناسایی کرد؛ موضوعی که بدون مشارکت فعال دستگاه‌های فرهنگی استان، در عمل امکان‌پذیر نبود.

فرایند اجرای تدوین سند

برای دستیابی به یک سند مطلوب با ویژگی‌های پیش‌بینی شده در آئین‌نامه، باید دو وجه مورد توجه قرار گیرد؛ وجه علمی برای دستیابی به مسائل فرهنگی استان

۱- بند ب ماده ۵ آئین‌نامه تدوین و اجرای برش‌های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور

۲- بند د تعاریف آئین‌نامه تدوین و اجرای برش‌های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور

۳- بند ب ماده ۶ آئین‌نامه تدوین و اجرای برش‌های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور

مبتنی بر چارچوب‌های مدوّن علمی، وجه اجرایی و زمینه‌سازی برای مشارکت مؤثر دستگاه‌های استانی در تدوین سند. برای هر دو جنبه، تلاش شد اقدام‌های مناسبی صورت گیرد تا در فرایند نهایی شدن سند، تمامی جوانب مبنای نظر قرار گرفته باشد.

با توجه به ادبیات علمی موجود در حوزه مسئله‌شناسی و همچنین وجود «مرکز مطالعات و پژوهش‌های فرهنگی» که به‌لحاظ ساختاری وابسته به دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی استان بوده و بازوی فکری و مشورتی دبیرخانه شناخته می‌شود، از مجموعه تحقیقات مختلفی که در این زمینه توسط این مرکز انجام شده بود (طرح رصد) به‌عنوان پایه طرح مسائل برای دستگاه‌های استانی استفاده شد تا هم به‌لحاظ زمانی مراحل تدوین سند برش استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور با سرعت انجام شود و هم به‌لحاظ علمی، سویه‌های مختلف آن مدنظر قرار گرفته شده باشد.

در حوزه اجرایی، سه اقدام مهم و اساسی انجام شد که هر یک به فراخور موقعیت خود، بسیار کارگشا و اثرگذار بودند. این اقدام‌های اساسی در فرایند تدوین سند، در سه محور عبارت بودند از:

حمایت و اجماع مدیریت کلان استان: با توجه به اهمیت سند و لزوم همکاری همه دستگاه‌ها در این زمینه، برای تسریع در کار تلاش شد با برگزاری جلسات با مدیریت کلان استان، به‌ویژه نماینده محترم ولی فقیه و استاندار، نظر مساعد این مقامات و توجه ویژه به تدوین این سند جلب گردد. با تلاش‌هایی که از تیر ۱۴۰۰ شروع گردید، این مهم انجام شد. توجه به این مهم از آن‌رو ضروری بود که با تأکید این دو مقام استانی، نهادها و دستگاه‌های استانی الزام و تسریع بیشتری در کمک به فرایند تدوین سند از خود نشان می‌دادند؛ موضوع

مهمی که عملاً طی فرایند تدوین سند، به‌طور واضحی خود را نشان داد. پیگیری اجرایی مداوم دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی استان: در کنار جلب نظر بالاترین مقامات استانی، اعضای دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی که به نوعی وظیفه پیگیری اجرایی امور را تا نهای شدن سند برعهده داشتند، به روش‌های مختلف - از جمله: انجام مکاتبات اداری، تماس‌های تلفنی، حضور فیزیکی در دستگاه‌های متولی و اعضای کارگروه و... - پیگیری‌های اجرایی را انجام دادند تا همکاری دستگاه‌ها و فرایند اجرای تدوین سند، به بهترین شکل انجام شود.

همکاری مطلوب دستگاه‌های استانی: افزون بر دو مورد یادشده، نهادها و دستگاه‌های اجرایی و علمی استانی نیز به شکل مطلوبی در فرایند تدوین سند، همکاری کردند تا سند برش استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور، به‌صورت مطلوبی تدوین شود. فهرست این اقدام‌ها به شرح زیر است:

- برگزاری نشست‌های کارگروه علمی مشورتی شورای فرهنگ عمومی استان با حضور نمایندگان اعضای شورای فرهنگ عمومی استان و صاحب‌نظران و شخصیت‌های فرهنگی و تشریح دستورالعمل تدوین و اجرای برش استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور؛
- ابلاغ دستورالعمل تدوین و اجرای برش استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور به کلیه اعضای شورای فرهنگ عمومی استان و نهادهای مرتبط و درخواست اعلام نظر درباره اولویت‌های فرهنگی استان؛
- تشکیل اتاق فکر و کارگروه ویژه ذیل دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی استان با حضور فعالان فرهنگی، نمایندگان کمیته‌های تخصصی ستاد

تدوین نقشه مهندسی فرهنگی و تبادل نظر درباره مسائل اولویت‌دار فرهنگی خراسان رضوی؛

• برگزاری جلسه آموزشی با همکاری مرکز مطالعات و پژوهش‌های فرهنگی شورای فرهنگ عمومی استان؛

• بررسی و جمع‌بندی نهایی اولویت‌ها و محورهای پیشنهادی دستگاه‌ها؛

• طرح مسائل فرهنگی اولویت‌دار در جلسه شورای فرهنگ عمومی استان و تصویب نهایی؛

• ارسال فرم‌های ارائه اهداف، برنامه‌ها و اقدام‌ها به دستگاه‌ها و تکمیل آن‌ها؛

• ابلاغ موضوعات و اولویت‌ها به شورای برنامه‌ریزی استان؛

• جمع‌بندی و نهایی‌سازی برنامه‌ها مطابق با چارچوب تدوین شده در آئین‌نامه تدوین و اجرای برش‌های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور.

تجربه تدوین سند برش استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور در خراسان رضوی نشان داد، چنانچه بتوان حمایت همه‌جانبه متولیان مهم و اثرگذار استانی را با خود همراه کرد، می‌توان به حمایت و مشارکت دستگاه‌های اجرایی استانی نیز در فرایند اجرای طرح‌ها و برنامه‌ها امیدوار بود. بازخوردها و ارزیابی‌ها از خروجی نهایی سند نشان می‌دهد به میزان زیادی سند تدوین شده توانسته است چارچوب‌های موردنظر آئین‌نامه تدوین و اجرای برش‌های استانی نقشه مهندسی فرهنگی کشور را تأمین کند. همچنین، متولیان و فعالان عرصه فرهنگی استان توانسته‌اند با آن پیوند داشته باشند. تلاش بر آن است تا مطابق با الگوهای ارائه شده، پس از اجرایی شدن سند بتوان در عرصه عمل نیز ارزیابی میزان تحقق آن را در سطح استانی و نمودهای عینی آن را در جامعه مشاهده کرد.

دستگاه‌های دولتی و موسسات و تشکلهای و نهادهای عمومی غیردولتی و خصوصی همکار

در تدوین و تکمیل سند برش استانی، دستگاه‌های فرهنگی دولتی، نهادها و تشکلهای غیر دولتی و خصوصی استان با ارائه برنامه‌ها و اقدام‌های فرهنگی خود و یا ارایه پیشنهادات، شورای فرهنگ عمومی استان را یاری رساندند:

- استانداری خراسان رضوی
- آستان قدس رضوی
- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی خراسان رضوی
- شهرداری مشهد
- صدا و سیما خراسان رضوی
- مدیریت حوزه علمیه خراسان رضوی
- اداره کل آموزش و پرورش خراسان رضوی
- اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی خراسان رضوی

- دانشگاه فردوسی مشهد
- شورای نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها
- جهاد دانشگاهی مشهد
- اداره کل کتابخانه‌های عمومی خراسان رضوی
- اداره کل بهزیستی خراسان رضوی
- اداره کل میراث فرهنگی، صنایع و گردشگری خراسان رضوی
- اداره کل تبلیغات اسلامی خراسان رضوی
- بنیاد حفظ آثار و نشر ارزش‌های دفاع مقدس خراسان رضوی
- بنیاد شهید و امور ایثارگران خراسان رضوی
- اداره کل ورزش و جوانان خراسان رضوی
- سپاه امام رضا(ع)
- فرماندهی نیروی انتظامی خراسان رضوی
- اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی خراسان رضوی
- کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان خراسان رضوی
- اداره کل اطلاعات خراسان رضوی
- اداره کل دادگستری خراسان رضوی
- اداره کل ارتباطات و فناوری اطلاعات خراسان رضوی
- اداره کل امور اقتصاد و دارایی خراسان رضوی
- سازمان صنعت، معدن و تجارت خراسان رضوی
- اداره کل اوقاف و امور خیریه خراسان رضوی
- کانون‌های فرهنگی هنری مساجد خراسان رضوی
- مرکز مطالعات فرهنگی دبیرخانه شورای فرهنگ عمومی خراسان رضوی
- جبهه فرهنگی انقلاب اسلامی
- انتشارات طنین قلم

